

**REPUBLIKA SRPSKA
VIŠI PRIVREDNI SUD**

**AKTUELNA PITANJA
IZ PRAKSE PRIVREDNIH SUDOVA
REPUBLIKE SRPSKE**

Radni materijal za seminar
(pitanja sa odgovorima)

Banja Luka, novembar 2024. godine

S a d r Ź a j

		Broj pitanja	Str.
I	PARNIČNI POSTUPAK	1-7	2.
II	IZVRŠNI POSTUPAK	8-20	10.
III	UPIS U REGISTAR	21-30	22.
IV	STEČAJ	31-32	32.
V	SUDSKE TAKSE	33	34.
VI	MJENICA	34	34.
VII	MATERIJALNO PRAVO	35	35.
VIII	BEČKA KONVENCIJA	37	36.

U tekstu se koriste sljedeće skraćenice:

- ZPP: Zakon o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", 58/2003, 85/2003, 74/2005, 63/2007, 105/2008 - odluka US, 45/2009 - odluka US, 49/2009, 61/2013, 109/2021 - odluka US i 27/2024),
- ZIP: Zakon o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/2003, 85/2003, 64/2005, 118/2007, 29/2010, 57/2012, 67/2013, 98/2014 i 66/2018),
- ZOO: Zakon o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989 i "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/1993, 3/1996, 37/2001 - dr. zakon, 39/2003 i 74/2004),
- ZS: Zakon o stečaju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 16/2016),
- ZRPS: Zakon o registraciji poslovnih subjekata (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj 67/2013, 15/2016 i 84/2019),
- ZPD: Zakona o privrednim društvima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017, 82/2019 i 17/2023),
- ZM: Zakon o mjenici („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 32/2001)
- ZZPD: Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 117/2011, 121/2012, 67/2013, 44/2016 i 84/2019)

I PARNIČNI POSTUPAK

1. PITANJE:

Da li se tužba može smatrati povučenom, ako tužilac po nalogu suda za uređenje tužbe, koji se odnosi na dostavu ovjerenih prevoda isprave kao dokaza sa stranog jezika na domaći, ne postupi u ostavljenom roku iz rješenja, koje je doneseno radi uređenja tužbe koja se nije mogla dostaviti na odgovor kao neuredna, a u smislu odredbe člana 134. stav 2. u vezi sa članom 336. Zakona o parničnom postupku.

ODGOVOR:

U situaciji kada sud utvrdi da se radi o neurednoj tužbi, te pozove tužioca da istu ispravi, odnosno dopuni tužbu kako bi se mogla dostaviti tuženom, a tužilac po nalogu suda ne postupi u ostavljenom roku, tužba se odbacuje u smislu odredbe člana 67. stav 8. ZPP.

Međutim, ovde je potrebno ukazati i na odredbu člana 77. ZPP, kojom je propisano: „U pozivu za pripremno ročište sud će obavijestiti stranke o posljedicama izostanka sa pripremnog ročišta, **kao i o tome da su dužne najdocnije na pripremnom ročištu** da iznesu sve činjenice na kojima zasnivaju svoje zahtjeve i **da predlože sve dokaze koje žele izvesti u toku postupka**, te da **na pripremno ročište donesu sve isprave i predmete koje žele upotrijebiti kao dokaz.**“

Iz navedene zakonske odredbe proizilazi da tužilac, odnosno tuženi najkasnije na pripremnom ročištu mogu predložiti dokaze koje žele izvesti u toku postupka, kao i da su u obavezi da na pripremnom ročištu donesu sve isprave i dokaze koje žele upotrijebiti kao dokaz, što dalje znači da u odnosu na konkretnu situaciju sud i ne treba pozivati tužioca na uređenje tužbe, budući da do pripremnog ročišta tužilac može i odustati od predloženog dokaza.

Tužba se vraća na uređenje kada je nerazumljiva i nepotpuna, saglasno odredbi člana 66. ZPP.

2. PITANJE:

Tuženi je fizičko lice koje obavlja samostalnu preduzetničku djelatnost. U toku postupka je utvrđeno da je trgovačka radnja (obrt) prestala sa radom, te je preduzetnik brisan iz registra. Dalje dostavljanje se za tuženog vršilo prema pravilima dostavljanja za fizička lica. Nakon što je utvrđena tačna adresa fizičkog lica, o čemu je nadležni MUP obavijestio sud, dostavljanje se vršilo na tu adresu putem poštanskog dostavljača. Sud je nekoliko puta pokušao izvršiti dostavljanje tužbe tuženom na odgovor.

Dostavnice su se vraćale sa naznakom „obaviješten, nije tražio“, s tim da je dostavljač na dostavnici upisivao samo jedan datum pokušaja dostave, te se može zaključiti da nisu ispoštovane odredbe člana 347. Zakona o parničnom postupku. Sud je dostavu pokušao upućujući i dopis upravniku pošte, te je od strane upravnika obaviješten: „da je dostava pokušana 10.05.2024. godine, niko nije zatečen, ostavljena obavijest za podizanje pošiljke u pošti. Primaoc nije došao po pošiljku u predviđenom roku. Na pomenutoj adresi je vršena kontrola. Kontrolor dostave nikog nije zatekao, a na vratima piše prezime primaoca“.

- Na koji način izvršiti dostavu pismena (tužbe) u takvoj pravnoj situaciji?

- Da li sud može kada je otežana dostava pismena primaocu, posebno tužbe, zatražiti pravnu pomoć od strane nadležnog MUP-a na način da izvrši kontrolu na licu mjesta (na datoj adresi), da putem policijskih službenika izvrši provjeru da li se primalac nalazi na datoj adresi, uz molbu/zamolnicu da se primaocu istovremeno i uruči pismeno. Nadležnom MUP-u bi se istovremeno dostavila dostavnica za lično dostavljanje koju bi MUP vratio sudu.

Pojašnjenje:

Mogućnost dostavljanja pismena putem nadležnog organa sudske policije je propisana odredbom člana 337. stav 4. Zakona o parničnom postupku Federacije BiH (Službene novine FBiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15) te je Nadležni organ sudske policije dužan da na zahtjev suda pomogne prilikom obavljanja poslova dostavljanja.

Ovakva odredba nije predviđena Zakonom o parničnom postupku Republike Srpske, međutim uporiše za ovakvo postupanje bi se moglo naći u odredbama ZPP-a koje propisuju pružanje pravne pomoći (glava XXVI), te u Zakonu o sudovima Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 37/2012, 14/2014 - odluka Ustavnog Suda, 44/2015, 39/2016 - odluka Ustavnog Suda i 100/2017) koji u članu 16. stav 3. propisuje da su „Državni organi i pravna lica koja vrše javna ovlašćenja dužni su da sudovima na njihov zahtjev blagovremeno dostave spise, isprave i druge podatke potrebne za vođenje sudskog postupka.“

Traženje „pravne pomoći“ od MUP-a u parničnom postupku, na način da se izvrši dostavljanje primaocu, nije praksa kojoj bi se često pribjegavalo, već samo u izuzetnim slučajevima kada izostane adekvatno dostavljanje, a nakon što je sud iscrpio mogućnost dostavljanja putem pošte, posebno imajući u vidu da se radi o predmetima koji se nalaze na Planu rješavanja starih predmeta.

Napomena: Sud raspolaže i kurirom – sudskim dostavljačem, a i sudska policija je na raspolaganju sudu.

ODGOVOR:

U pogledu konkretnog pitanja odgovor se nalazi u odredbi člana 349. ZPP, kojom je propisano da se dostavljanje državnim organima i pravnim licima, po pravilu, vrši predajom pismena jednom od lica iz člana 339. stav 2. ovog zakona (stav 1); Pravnom licu koje nije upisano u određeni sudski ili drugi registar dostava se vrši na adresu navedenu u tužbi, predajom pismena jednom od lica iz člana 339. stav 2. ovog zakona (stav 2); Ako dostavljanje na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostavljanje će se izvršiti na adresu sjedišta tog lica upisanog u registru. Ako dostava ne uspije ni na toj adresi, izvršiće se stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda. Smatraće se da je dostava izvršena istekom 15. dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda (stav 3); Ako je adresa upisanog sjedišta pravnog lica iz stava 1. ovog člana navedena u tužbi, dostava iz stava 1. ovog člana neće se ponoviti na tu adresu, već će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda (stav 4); Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na fizička lica koja obavljaju određenu registrovanu djelatnost kada se tim licima dostava vrši u vezi sa tom djelatnošću (stav 5).

U skladu sa navedenom odredbom, stavom 3. iste, ako dostavljanje na adresu navedenu u tužbi ne uspije, dostavljanje će se izvršiti na adresu sjedišta tog lica upisanog u registru; ako dostava

ne uspije ni na toj adresi, izvršiće se stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda, pa će se smatrati da je dostava izvršena istekom 15. dana od dana stavljanja pismena na oglasnu tablu suda.

Prema odredbi člana 349. stav 4. ZPP, ako je adresa upisanog sjedišta pravnog lica iz stava 1. ovog člana navedena u tužbi, dostava iz stava 1. ovog člana neće se ponoviti na tu adresu, već će se izvršiti stavljanjem pismena na oglasnu tablu suda, a ove odredbe se primjenjuju i na fizička lica koja obavljaju određenu registrovanu djelatnost kada se tim licima dostava vrši u vezi sa tom djelatnošću.

Prema odredbi člana 6. stav 1. Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 117/11, 121/12, 67/13, 44/16 i 84/19 – u daljem tekstu: ZZPD), preduzetnik je fizičko lice koje obavlja preduzetničku djelatnost u svoje ime i za svoj račun radi sticanja dobiti i kao takav upisan je u registar preduzetnika. Preduzetnik ima isti društveno-ekonomski položaj i ista prava i obaveze kao i drugi privredni subjekti (član 11. ZZPD), za sve obaveze nastale u vezi sa obavljanjem preduzetničke djelatnosti odgovara cjelokupnom svojom imovinom (član 12. stav 2. ZZPD), a odgovornost za te obaveze ne prestaje brisanjem preduzetnika iz registra preduzetnika (član 12. stav 3. ZZPD).

Radnja preduzetnika nije nešto odvojeno od ličnosti vlasnika-preduzetnika, već mu služi za obavljanje preduzetničke djelatnosti, slijedom čega se u slučaju spora, kao stranka u postupku označava fizičko lice-preduzetnik, kao vlasnik-imalac radnje.

Činjenica da je kasnije prestao sa radom, ne mijenja svojstvo tuženog kao samostalnog preduzetnika u odnosu na konkretno potraživanje, koje je nastalo prije zatvaranja radnje čiji je bio vlasnik i u kojoj je obavljao samostalnu preduzetničku djelatnost što, saglasno naprijed citiranim zakonskim odredbama, ukazuje na nadležnost privrednog suda.

Ukoliko se u spis suda, dostavi dokaz, da je preduzetnik brisan iz registra dostava će se dalje izvršiti u skladu sa pravilima o dostavljanju fizičkim licima.

3. PITANJE:

U odgovoru na tužbu tuženi je istakao prigovor mjesne nenadležnosti suda o kome sud nije odlučio, već je zakazao pripremno ročište. Na pripremnom ročištu tuženi ponovo ukazuje na istaknuti prigovor mjesne nenadležnosti, te traži da o istom sud odluči.

- a) **Kako će sud postupiti?**
- b) **Da li se sud može u toj fazi postupka oglasiti mjesno nenadležnim?**
- v) **Da li bi presuda koju je donio mjesno nenadležni sud bila nezakonita, odnosno ukinuta kao nezakonita po eventualnoj žalbi?**

ODGOVOR:

Odredbom člana 19. Zakona o parničnom postupku je propisano da se **sud može povodom prigovora tuženog oglasiti mjesno nenadležnim ako je prigovor podnjet najdocnije u odgovoru na tužbu. (stav 1);** Sud se može oglasiti po službenoj dužnosti mjesno nenadležnim samo kad postoji isključiva mjesna nadležnost nekog drugog suda, ali najdocnije do podnošenja odgovora na tužbu. (stav 2).

Prvostepeni sud o prigovoru mjesne nenadležnosti može odlučiti izvan ročišta, odnosno sud bi se trebao odmah po prijemu odgovora na tužbu, u kome je istaknut navedeni prigovor, oglasiti mjesno nenadležnim (ukoliko nije mjesno nadležan) za suđenje u toj pravnoj stvari i predmet ustupiti mjesno nadležnom sudu po pravosnažnosti rješenja u skladu sa odredbom člana 20. ZPP.

Članom 19. stav 1. ZPP propisano je do kad tuženi može istaći prigovor mjesne nenadležnosti, **međutim ista odredba ne određuje do kad je sud ovlašten donijeti rješenje o mjesnoj nenadležnosti.**

Imajući u vidu prethodno navedeno, prvostepeni sud bi se mogao i u fazi pripremnog ročišta, oglasiti mjesno nenadležnim, jer je uloženi prigovor tuženog o mjesnoj nenadležnosti u odgovoru na tužbu.

Presuda koju bi donio mjesno nenadležni sud ne bi bila nezakonita, ali drugostepeni sud bi svakako cijenio da nižestepeni sud nije odlučio o prigovoru tuženog koji je uloženi u skladu sa zakonom, na koji način sud nije pružio mogućnost stranci da ostvari svoja prava pred sudom, što je svakako razlog za ukidnost takve odluke.

Važno je naglasiti da je potrebno da prvostepeni sudovi, ukoliko je tuženi u odgovoru na tužbu istakao prigovor mjesne nenadležnosti o istom i odluče.

4. PITANJE:

U situaciji kada tužilac postavi primarni i eventualni tužbeni zahtjev na način da je eventualni zahtjev prethodno pitanje primarnom (primarnim traži raskid ugovora, a eventualnim utvrđenje ništavosti istog tog ugovora), na koji način treba sud postupiti i ima li osnova da se takva tužba vrati na uređenje ili se u presudi eventualni zahtjev rješava kao prethodno pitanje?

ODGOVOR:

Prvoistaknuti zahtjev naziva se primarni, a eventualni zahtjev naziva se sekundarni (supsidijarni ili podredni zahtjev).

O eventualnom zahtjevu odlučuje se tek kada se odbije primarni zahtjev kao neosnovan.

Kod eventualnog tužbenog zahtjeva mora postojati međusobna pravna veza. Ta pravna veza postoji ako i primarni i eventualni zahtjev proističu iz bitno identičnog činjeničnog stanja i bitno identičnog pravnog odnosa. Pravna veza između dva zahtjeva je takva da jedan zahtjev isključuje drugi.

Osnovni razlog postavljanja eventualnog zahtjeva je u procesnoj ekonomiji. Eventualni tužbeni zahtjev je uslovno postavljeni zahtjev. Što znači da tužilac traži od suda usvajanje primarnog zahtjeva, pa ako se on ne usvoji, tada traži odlučivanje o eventualnom, sekundarnom zahtjevu. Ako je primarni zahtjev usvojen, to čini eventualni zahtjev bespredmetan.

Prilikom odlučivanja o primarnom i eventualnom zahtjevu sud je vezan redoslijedom zahtjeva koji je odredio tužilac. Ako se usvoji primarni zahtjev o eventualnom zahtjevu se ne odlučuje. U presudi se konstatuje da je eventualni zahtjev bespredmetan.

Dakle, u konkretnom slučaju ukoliko sud utvrdi elemente za raskid ugovora (ugovor je dakle punovažan) o eventualnom zahtjevu - utvrđivanju ništavosti, se neće ni odlučivati. U slučaju da se odbije primarni tužbeni zahtjev, odlučivaće se o eventualnom tužbenom zahtjevu.

Pošto je tužilac odredio redoslijed zahtjeva o kojima se treba odlučivati, usvajanjem primarnog zahtjeva, odlučivanje o eventualnom zahtjevu je bespredmetno.

5. PITANJE:

Sve češće se u parnicama za naknadu štete dešava da na glavnoj raspravi u skladu sa nalazom vještaka tužilac uredi tužbeni zahtjev i drastično smanji svoje prvobitno potraživanje (ostane kod 10-30% u odnosu na prvobitni), a da pritom ne uredi vrijednost spora u skladu sa smanjenjem. Tuženi se ovom smanjenju ne protivi, ali naglašava da traži da sud ima u vidu visinu prvobitnog zahtjeva prilikom odluke o troškovima postupka, jer smanjenje nije posljedica plaćanja od strane tuženog. Imajući u vidu odredbu Zakona o sudskim taksama, prema kojoj se taksa određuje prema prvobitno označenoj vrijednosti spora, bez obzira na smanjenje vrijednosti spora, pitanja se odnose samo u odnosu na posljedice ovog smanjenja na druge troškove postupka:

- a) Da li je obaveza tužitelja da u tom slučaju smanji i vrijednost spora odnosno da li mu je to u toj fazi postupka uopšte dozvoljeno?
- b) Da li ovo smanjenje, koje je po iskazu tužitelja „uređenje u skladu sa nalazom vještaka“ treba posmatrati kao djelimično povlačenje i tražiti saglasnost tuženog?
- v) Ukoliko ga ne posmatramo kao povlačenje, koje posljedice ovo smanjenje ima na odluku suda o troškovima postupka, pogotovo ako je tuženi samo visini traženog iznosa i prigovarao (da li tada srazmjerno uspjehu treba odlučiti o troškovima i tužitelja i tuženog i posmatrati prvobitni zahtjev u odnosu na usvojeni prilikom određivanja uspjeha tužitelja ili tuženog)?

ODGOVOR:

a)

Vrijednost spora se određuje u trenutku podnošenja tužbe i ista je obavezan element tužbe. Odredbom člana 316. stav 1. ZPP, propisano je da je tužilac dužan u tužbi navesti vrijednost predmeta spora.

Član 321. stav 2. i 3. istog zakona propisano je da se u drugim slučajevima, kad se tužbeni zahtjev ne odnosi na novčani iznos, mjerodavna je vrijednost predmeta spora koju je tužilac naznačio u tužbi. (stav 2); Ako je u slučaju iz stava 2. ovog člana tužilac suviše visoko ili suviše nisko naznačio vrijednost predmeta spora, **sud će, najdocnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, onda na glavnoj raspravi prije početka rasprave o glavnoj stvari, brzo i na pogodan način provjeriti tačnost naznačene vrijednosti,** te rješenjem odrediti vrijednost predmeta spora. (stav 3.).

Iz prethodno navedene odredbe proizilazi da se najkasnije na pripremnom ročištu, odnosno na ročištu za glavnu raspravu u slučaju neodržavanja pripremnog ročišta, može označiti vrijednost spora.

Dakle, iz navedenih zakonskih odredaba jasno proizilazi da prvostepeni sud samo do određene faze postupka ima mogućnost i ovlaštenje da pristupi utvrđivanju vrijednosti predmeta spora, pri

čemu mu, kao ni tužitelju, ni jednom odredbom procesnog zakona nije dozvoljeno da vrijednost predmeta spora utvrđuje u bilo kojoj fazi postupka. Stoga ni tužilac nema ovlaštenje da u fazi glavne rasprave, nakon održanog pripremnog ročišta, mijenja označenu vrijednost predmeta spora.

Označenu vrijednost spora može promijeniti samo sud, ako ocijeni da je tužilac istu suviše visoko ili suviše nisko označio, i to kao što je gore navedeno najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano onda na glavnoj raspravi. (član 321. stav 3. ZPP).

b)

Ovo uređenje se ne može smatrati povlačenjem tužbenog zahtjeva.

U Zakonu o parničnom postupku Republike Srbije, članom 200. stav 4. propisano je da smanjivanje visine tužbenog zahtjeva predstavlja djelimično povlačenje tužbe za koje nije potreban pristanak tuženog.

Ovakve odredbe nema u našem Zakonu o parničnom postupku.

v)

Odredbom člana 386. stav 1. ZPP propisano je da je stranka koja u cjelini izgubi parnicu dužna protivnoj stranci naknaditi troškove, a kod određivanja naknade parničnih troškova sud je dužan da cijeni povodom kog dijela tužbenog zahtjeva su nastali troškovi u pojedinim fazama parnice, a obračunat će ih prema vrijednosti predmeta spora u tim fazama postupka.

Iz panela za ujednačavanje sudske prakse Bosna i Hercegovina, april 2014. godina:

“Kod utvrđivanja naknade parničnih troškova sud će cijeliti povodom koga dijela tužbenog zahtjeva su nastali troškovi u pojedinim fazama parnice, a obračunat će ih prema vrijednosti predmeta spora u tim fazama postupka”.

Obrazloženje

Obzirom da je obračun naknade parničnih troškova (prije svega troškova sudske takse i nagrade advokatu na ime zastupanja pred sudom) u direktnoj vezi sa vrijednošću predmeta spora (koja, u situaciji kada se tužbeni zahtjev odnosi na novčani iznos, predstavlja taj iznos), svaka promjena visine tužbenog zahtjeva, pa tako i smanjenje ima uticaj na dosudu troškova parničnog postupka koje stranka opredijeljeno u parnici zahtijeva. To znači da je sud, u slučaju da je tužilac u toku postupka smanjio tužbeni zahtjev koji je novčano izražen, kod obračuna i dosude troškova parničnog postupka, dužan da vodi računa o vrijednosti predmeta spora koja egzistira u vrijeme preduzimanja svake procesne radnje pred sudom za koju stranka traži naknadu, odnosno da, kao osnovu za obračun naknade u pogledu procesnih izdataka koje je stranka imala prije smanjenja tužbenog zahtjeva uzima vrijednost predmeta spora u tom periodu (dakle, prije smanjenja tužbenog zahtjeva), a nakon smanjenja tužbenog zahtjeva da obračun vrši prema vrijednosti predmeta spora koja postoji nakon smanjenja. Kada na takav način obračuna visinu troškova koje stranka ima pravo potraživati, odluku o troškovima postupka sud će donijeti cijeneći uspjeh stranke u sporu i to tako da za sve procesne izdatke učinjene prije smanjenja tužbenog zahtjeva uspjeh cijeni dovodeći u korelaciju visinu tužbenog zahtjeva prije smanjenja i konačan uspjeh u parnici (visinu usvojenog tužbenog zahtjeva), odnosno za sve izdatke za koje se naknada

dosuđuje nastale poslije smanjenja tužbenog zahtjeva, dovodeći u vezu visinu tužbenog zahtjeva nakon smanjenja i konačan uspjeh stranke u parnici (visinu usvojenog tužbenog zahtjeva). - [123299 \(pravosudje.ba\)](http://123299.pravosudje.ba) “

Dakle, troškove postupka treba cijeniti prema svakoj fazi postupka, od tužbe, pripremnog ročišta, te ročišta za glavnu raspravu.

Zavisno o visini tužbenog zahtjeva koji je bio predmetom raspravljanja u pojedinim fazama parničnog postupka zavisi i utvrđivanje broja bodova.

6. PITANJE:

Da li u slučaju smanjenja tužbenog zahtjeva tokom postupka sud može donijeti rješenje da će se dalji postupak provesti prema odredbama o pravilima postupka u sporovima male vrijednosti ukoliko je smanjeni tužbeni zahtjev manji od 5.000 KM?

Naime, takva odredba u Zakonu o parničnom postupku ne postoji, kao što je slučaj sa preinačenjem i povećanjem tužbenog zahtjeva, a imajući u vidu član 31. Zakona o sudskim taksama te činjenicu da je dio postupka koji se tom presudom okončava ipak proveden povodom zahtjeva koji je prelazio 5000 KM?

ODGOVOR:

Odredbom člana 432. stav 2. ZPP, propisano je da ako tužilac do zaključenja glavne rasprave koja se vodi po odredbama ovog zakona o redovnom postupku smanji tužbeni zahtjev tako da više ne prelazi iznos od 5.000 konvertibilnih maraka, dalji postupak sprovede se po odredbama ovog zakona o postupku u sporovima male vrijednosti.

Iz navedene zakonske odredbe ne proizilazi da sud donosi posebno rješenje, kojim se dozvoljava ili ne dozvoljava smanjenje tužbenog zahtjeva, te iz iste zakonske odredbe proizilazi da će se dalji postupak provesti po odredbama koje se odnose na sporove male vrijednosti, vodeći računa o odredbi člana 430. ovog zakona, kojom se ograničavaju sporovi koji se vode po sporovima malične vrijednosti (sporovi o nepokretnostima, sporovi iz radnih odnosa i sporovi zbog smetanja posjeda).

7. PITANJE:

Da li sud može donijeti rješenje kojim se tužba odbacuje nakon zaključene glavne rasprave, ukoliko tokom postupka utvrdi da postoje razlozi propisani odredbom člana 67. Zakona o parničnom postupku?

ODGOVOR:

U nastavku teksta, pobrojane su zakonske odredbe iz ZPP-a, koje se odnose na odbacivanje tužbe. Čitanjem navedenih zakonskih odredbi, jasno se može utvrditi da se tužba može odbaciti u propisanim slučajevima i nakon zaključenja glavne rasprave.

Član 16. stav 2. i 3.

Kada sud u toku postupka, **do pravosnažnosti odluke**, utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud nego neki drugi organ, oglasiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i **odbaciće tužbu**.

Kad sud **u toku postupka** utvrdi da za rješavanje spora nije nadležan sud u Republici Srpskoj, po službenoj dužnosti oglasiće se nenadležnim, ukinuće sprovedene radnje u postupku i **odbaciće tužbu**.

Član 60. stav 3.

Dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako takva parnica bude pokrenuta, sud će tužbu odbaciti.

Član 93

Sud će u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti paziti da li se vodi parnica o predmetu o kome je ranije bilo **zaključeno sudsko poravnanje** i ako utvrdi da se parnica vodi o predmetu o kome je **zaključeno sudsko poravnanje**, **odbaciće tužbu**.

Član 196. stav 2.

Sud u toku cijelog postupka po službenoj dužnosti pazi da li je stvar **pravosnažno presuđena**, i ako utvrdi da je parnica pokrenuta o zahtjevu o kome je već pravosnažno odlučeno, **odbaciće tužbu**.

Član 224. stav 1. tačka 4.

Drugostepeni sud može u sjednici vijeća ili na osnovu održane rasprave:

1. ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Član 227. stav 2. i 3.

Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku odlučeno o zahtjevu koji nije u sudskoj nadležnosti ili o zahtjevu po tužbi koja je podnesena poslije zakonom propisanog roka, ili ako prije podnošenja tužbe nije sproveden zakonom predviđeni postupak mirnog ili drugačijeg ostvarivanja prava, a zbog toga je tužba trebalo da se odbaci ili o zahtjevu o kome već teče parnica, ili o kome je već prije pravosnažno presuđeno, ili koga se tužilac odrekao ili o kome je već zaključeno sudsko poravnanje, ukinuće prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

Ako drugostepeni sud utvrdi da je u prvostepenom postupku kao tužilac ili tuženi učestvovalo lice koje ne može biti stranka u postupku, ili ako stranku koja je pravno lice nije zastupalo ovlašćeno lice, ili ako parnično nesposobnu stranku nije zastupao zakonski zastupnik, ili ako zakonski zastupnik, odnosno punomoćnik stranke nije imao potrebna ovlašćenja za vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku, ukoliko vođenje parnice, odnosno vršenje pojedinih radnji u postupku nije bilo naknadno odobreno, s obzirom na prirodu povrede ukinuće prvostepenu presudu i vratiti predmet nadležnom prvostepenom sudu ili će ukinuti prvostepenu presudu i odbaciti tužbu.

II ZAKON O IZVRŠNOM POSTUPKU

8. PITANJE:

U primjeni član 37. Zakona o izvršnom postupku može li se analogno primijeniti u smislu člana 21. navedenog zakona, odredba člana 134. Zakona o parničnom postupku, da sud naloži organu dostavu isprave iz javne evidencije samo na prijedlog stranke koja nije mogla da izdejsstvuje da se ta isprava preda ili pokaže (najčešće izvodi iz službenih evidencija za nekretnine, poreske evidencije, evidencije za vozila, podatke o transakcionim računima i dr.).

ODGOVOR:

Utvrđivanje dužnikove imovine regulisano je članom 37. Zakona o izvršnom postupku. Tražilac izvršenja može zahtijevati da sud prije donošenja rješenja o izvršenju zatraži od samog dužnika i od drugih određenih fizičkih i pravnih lica, odnosno, upravnih i drugih organa i organizacija da sudu dostave podatke o imovini izvršenika, ako tražilac izvršenja učini vjerovatnim da bi ova lica mogla imati ove podatke.

Pri donošenju zaključka o utvrđivanju dužnikove imovine, treba cijeniti činjenicu dostupnosti podataka o imovini izvršenika, te će se donošenjem zaključka o utvrđivanju dužnikove imovine pristupiti, ukoliko tražilac izvršenja učini vjerovatnim nemogućnost dobijanja podataka o izvršenikovo imovini, odnosno, ne bi trebalo udovoljiti zahtjevu za utvrđivanje izvršenikove imovine upisane u javne registre, ako su ti podaci dostupni tražiocu izvršenja. Kada tražilac izvršenja ne može pribaviti podatke o imovini izvršenika od nadležnih organa ili organizacija, tada sud može zahtijevati podatke o imovini izvršenika od nadležnih organa, odnosno, organizacija.

Odredbom člana 134. ZPP je propisano da je stranka dužna da sama podnese ispravu na koju se poziva za dokaz svojih navoda. Ako se isprava nalazi kod državnog organa ili pravnog lica kome je provjereno vršenje javnog ovlaštenja, a sama stranka ne može izdejsstvovati da se isprava preda ili pokaže, sud će po prijedlogu stranke narediti tom organu, odnosno, licu da ispravu dostavi sudu.

Odredbe iz člana 37. stav 1. ZIP i člana 134. stav 1. i 3. ZPP su slične, međutim, postoje izvjesne razlike u njihovom sadržaju. Odredba člana 37. ZIP, je posebna odredba, koja ima za cilj pribavljanje podataka, radi utvrđivanja dužnikove imovine, kako prije donošenja rješenja o izvršenju, tako i nakon donošenja rješenja o izvršenju, ako izvršenje na predloženom sredstvu izvršenja nije uspjelo. Stoga, izvršni sud se može pozvati samo na odredbu člana 37. stav 1. ZIP, da mu se dostave podaci o imovini izvršenika i o tome će donijeti zaključak, kojim će naložiti izvršeniku ili drugom licu, odnosno, organu ili organizaciji da na formularu, kojeg će propisati ministar pravde RS navede potpune podatke kojima raspolaže o izvršenikovo pokretnoj i nepokretnoj imovini, a posebno vrsti i visini novčanih primanja i novčanih depozita izvršenika, kao i mjestu gdje se one nalaze. Za nepostupanje po nalogu suda iz zaključka predviđena je novčana kazna.

9. PITANJE:

U izvršnim postupcima u kojima su stranke zastupane od strane punomoćnika advokata, da li punomoćnici, osim punomoći za zastupanje kojom su ovlašteni da se glavni dug i sporedna potraživanja isplate na njihov račun, trebaju da dostave i dokaz da računi stranke koju zastupaju nisu blokirani u smislu odredbe člana 28. stav 3 Zakona o unutrašnjem platnom prometu, imajući u vidu da je odredbom člana 305. ZPP-a predviđeno da je advokat na osnovu punomoći ovlašten između ostalog staviti zahtjev za izvršenje, preduzimati potrebne radnje povodom takvog zahtjeva i od protivne stranke primiti dosuđene troškove, a ne i iste zahtijevati u postupku prinudnog izvršenja, a sve to u skladu sa zauzetim stavom Građanskog upravnog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske Banja Luka, broj 71 0 I 191886 15 R u predmetu rješavanja spornog pravnog pitanja iskazanog u odluci od 01.02.2016. godine, kao i pravnom stavu Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske sa sjednice održane dana 19.04.2024. godine.

ODGOVOR:

Izvršenje na potraživanju, po računu kod banke, regulisano je članom 166. ZIP. Izvršenje radi ostvarenja novčanog potraživanja prema izvršeniku može se sprovesti na svim sredstvima na njegovim računima kod banke, osim, ako zakonom nije drugačije određeno. Rješenjem o izvršenju na novčanim sredstvima, koja se vode na transakcijskom računu izvršenika, nalaže se banci, da novčani iznos za koji je izvršenje određeno prenese sa transakcijskog računa izvršenika, na transakcijski račun tražioca izvršenja, a za potraživanja za koja nije propisana naplata preko žiro računa kod banke da isplati taj iznos tražiocu izvršenja u gotovom novcu.

Odredbom člana 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 66/18) dopunjen je člana 166. stav 2, stav 3. i stav 4. i propisano da se novčani iznosi za koje je izvršenje određeno mogu prenijeti na račun punomoćnika tražioca izvršenja.

Odredbom člana 27. Zakona o unutrašnjem platnom prometu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 52/12, 92/12, 58/19, 38/22 i 63/24) je zabranjeno poslovnim subjektima da izmiruju svoje obaveze gotovim novce, ako imaju blokirane račune, u skladu sa ovim zakonom. Članom 28. navedenog zakona, regulisano je obračunsko plaćanje (bez upotrebe novca). Obračunsko plaćanje vrši se ugovaranjem promjene povjerenice, odnosno, dužnika, u određenom obligacionom odnosu (asignacija, cesija, pristupanje dugu, preuzimanje duga, ustupanje duga i dr.), prebijanjem (kompenzacija) i na dr. način, u skladu sa zakonom koji uređuje obligacione odnose. Ako se računi poslovnih subjekata u trenutku plaćanja blokirani, po osnovu naloga za prinudnu naplatu, poslovni subjekti ne mogu izmirivati novčane obaveze na način iz stava 2. ovog člana, osim, **ako drugim propisom nije drugačije određeno.**

Prema pravnom stavu Vrhovnog suda RS, zauzetom na sjednici građanskog odjeljenja, od 19.04.2024. godine, je navedeno da „ukoliko je u vrijeme zaključenja ugovora o ustupanju potraživanja blokirani račun prenosioca, takav ugovor je ništav, u smislu odredbe člana 28. stav 3. Zakona o unutrašnjem platnom prometu („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 52/12 do 38/12)“.

Zakon o izvršnom postupku ne propisuje da uz prijedlog za izvršenje tražilac izvršenja treba dostaviti dokaz da njegov račun nije blokirani, da bi se njegovo novčano potraživanje iz izvršne isprave, umjesto njemu, prenijelo na račun njegovog punomoćnika – advokata. Navedenim

zakonom je predviđena mogućnost da se novčano potraživanje umjesto tražioca izvršenja prenese na račun njegovog punomoćnika – advokata.

Nije potreban nikakav poseban ugovor o ustupanju potraživanja, između tražioca izvršenja i njegovog punomoćnika – advokata, da bi se on mogao poništiti, ako je u vrijeme zaključenja ugovora blokiran račun prenosioca.

Zakon o platnom prometu, u članu 28. stav 3, propisuje da se ne mogu izmirivati obaveze, između ostalog cesijom, ako su računi poslovnih subjekata blokirani, osim, **ako drugim propisom nije drugačije određeno.**

Kako je Zakonom o izvršnom postupku drugačije određeno, onda se ova odredba Zakona o platnom prometu, ne može primijeniti u konkretnom slučaju.

Ne vidi se pravni interes izvršenika, da ističe takav prigovor, niti bi on mogao tražiti ništavost takvog ugovora, u kome nije bio ni ugovorna strana. Takav pravni interes bi imala samo treća oštećena lica, kao povjerioci, koji imaju prioritet u naplati sa računa u postupku prinudne naplate, jer je cilj navedene odredbe obezbjeđenje zaštite i sprečavanja oštećenja povjerioca, koji imaju prioritet u naplati svog potraživanja sa računa dužnika, u postupku prinudne naplate, u odnosu na povjerioca koji svoja potraživanja naplaćuje putem cesije.

Zakonom o izvršnom postupku je predviđena mogućnost prenosa novčanih sredstava na račun punomoćnika tražioca izvršenja – advokata, onda je obaveza izvršenika da isplati u cijelosti dug na račun punomoćnika tražioca izvršenja, kako je to zahtijevano u prijedlogu za izvršenje.

Osim navedenog ne proizlazi da je bilo ko pobijao ovakav prenos, a pogotovo sud nema ovlaštenje da prije donošenja rješenja o izvršenju od tražioca izvršenja zahtijeva bilo kakav dokaz o blokadi transakcionog računa kod banke.

10. PITANJE:

U toku provođenja izvršenja, izvršenje na pokretnim stvarima nije uspjelo. Tražilac izvršenja je podneskom predložio promjenu predmeta izvršenja na nekretninama izvršenika koje se nalaze na području drugog stvarno nadležnog suda. Kako se nekretnina izvršenika nalazi na području drugog stvarno nadležnog suda pitanje je da li sud koji je donio rješenje o izvršenju postupa po prijedlogu za promjenu predmeta i sredstva izvršenja i nakon pravosnažnosti rješenja o promjeni spis dostavlja nadležnom sudu na dalje postupanje ili spis dostavlja sudu bez donošenja rješenja o promjeni predmeta izvršenja.

ODGOVOR:

Promjena predmeta i sredstva izvršenja je dozvoljena samo, ako je izvršenje postalo nemoguće (član 63. stav 3. ZIP, u vezi sa članom 8. stav 3. ZIP) i ako sud naloži tražiocu izvršenja da u roku od 15 dana od prijema rješenja promijeni predmet i sredstvo izvršenja (član 63. stav 4. ZIP).

Izvršni postupak se sastoji od dvije faze, određivanje izvršenja i sprovođenje izvršenja. Rješenje o promjeni predmeta i sredstva izvršenja treba posmatrati, kao rješenje kojim se usvaja prijedlog, a ne kao novo rješenje o izvršenju. Prigovor protiv ovog rješenja bi bio dozvoljen samo u pogledu promjene predmeta i sredstva izvršenja, a ne u pogledu visine i vrste potraživanja, u kojem je dijelu radnije rješenje o izvršenju pravosnažno.

Sud koji je naložio tražiocu izvršenja promjenu predmeta i sredstva izvršenja će donijeti o tome odluku (usvojiće prijedlog ili će ga odbiti, kao neosnovan). Dakle, sud odlučivanja, sud koji je donio rješenje o izvršenju jednim sredstvom izvršenja odlučio o promjeni već određene sredstva i određuje izvršenje na nepokretnosti ocjenom ispunjenosti uslova za promjenu predmeta i sredstva izvršenja i za izvršenje na nepokretnostima.

Po pravosnažnosti rješenja o promjeni predmeta i sredstva izvršenja sud koji je donio rješenje o izvršenju dostavlja rješenje sudu gdje se nalazi nepokretnost, radi daljeg postupanja, shodno članu 67. ZIP, u vezi sa članom 4. ZIP.

Sud koji je donio rješenje o izvršenju ne može se oglasiti mjesno nadležnim, nego je dužan rješenje o dozvoli izvršenja dostaviti sudu na čijem se području nalazi nepokretnost, odnosno pokretna stvar, na provođenje i izvršenje.

11. PITANJE:

Odredbom člana 73. stav 1. Zakona o izvršnom postupku je regulisano da nakon upisa zabilježbe izvršenja u zemljišne knjige ne može se za namirenje drugog potraživanja istog ili drugog tražioca izvršenja na toj nepokretnosti sprovesti poseban izvršni postupak, a stavom 2. istog člana je regulisano da tražilac izvršenja za čije je potraživanje kasnije određeno izvršenje na istoj nepokretnosti stupa u već pokrenuti izvršni postupak. Da li u situacijama kada imamo zaključak o pristupanju predmeta u skladu sa navedenim članom (istom ili drugom sudu) sud kod kojeg je tražilac izvršenja pristupio ostaje nadležan za provođenje izvršenja kod pristupljenog predmeta i nakon prodaje nekretnine (donošenja rješenja o dosudi, rješenja o namirenju) bez vraćanja spisa sudu koji je dostavio zaključak o pristupanju, ili pak samo obavještava sud o provedenim radnjama.

ODGOVOR:

Pristupanje već pokrenutom izvršnom postupku je regulisano članom 73. ZIP. Jedna nepokretnost se ne može prodavati u dva izvršna postupka. Kasniji tražilac izvršenja stupa u već pokrenuti izvršni postupak na istoj nepokretnosti. O tome će se obavijestiti raniji tražilac izvršenja u čiju je korist prije izvršena zabilježba.

Sud kome je kasnije tražilac izvršenja pristupio provodi, odnosno dovršava izvršenje, bez obzira koliko ima pristupnih tražioca izvršenja i o tome samo obavještava sud koji je donio rješenje o pristupanju tražioca izvršenja u već ranije pokrenutom izvršnom postupku.

12. PITANJE:

Izvršnom ispravom na osnovu koje je podnesen prijedlog za izvršenje tuženi je bio označen kao Osnovna škola, dok prijedlogom za izvršenje tražilac izvršenja označava izvršenika Republiku Srpsku koju po zakonu zastupa Pravobranilaštvo RS. Zaključkom suda pozvan je tražilac izvršenja da uredi podneseni prijedlog na način da pravilno označi izvršenika. Pozivajući se na član 2. stav 3. i član 30. Zakona o izvršnom postupku tražilac izvršenja se izjasnio da ostaje kod podnesenog prijedloga za izvršenje jer je Republika Srpska po zakonu obavezna da izmiruje obaveze JU – osnovne škole, jer je javna ustanova i budžetski korisnik i ista nema sopstveni bankovni račun pa u pogledu sredstava na bankovnom računu i ne može biti izvršenik. Uz podneseni podnesak tražilac izvršenja je sudu dostavio

i odluku Ustavnog suda BiH broj AP 4474/16. Odredbom člana 30. stav 3. ZIP-a je regulisano da se izvršenje određuje i protiv trećeg lica koje u izvršnoj ispravi nije određeno kao izvršenik ako tražilac izvršenja javnom ili na zakonu ovjerenom privatnom ispravom dokaže da je to lice na zakonit način preuzelo dug iz izvršne isprave ili je taj dug po zakonu obavezno da izmiri.

Pitanje je da li u konkretnoj situaciji Republika Srpska može biti izvršenik?

ODGOVOR:

U opisanoj pravnoj situaciji Republika Srpska ne može biti izvršenik.

Na ovo pitanje odgovor je dat u aktuelnoj praksi privrednih sudova Republike Srpske iz 2020. godine, pitanje broj 13 – Osnovna škola legitimacija izvršenika.

13. PITANJE:

Odredbom člana 136. Zakona o izvršnom postupku je regulisano „za odlučivanje o prijedlogu za izvršenje na novčanom potraživanju i za provođenje tog izvršenja mjesno je nadležan sud na čijem području se nalazi prebivalište izvršenika“ a odredba navedenog člana se na odgovarajući način primjenjuje i na sjedište pravnog lica.

U situaciji kada je izvršenik vlasnik trgovinske radnje čije je sjedište na području nadležnosti Okružnog privrednog suda Istočno Sarajevo, a prebivalište vlasnika trgovačke radnje na području drugog stvarno nadležnog suda pitanje je da li je taj sud mjesno nadležan da odlučuje po prijedlogu za izvršenje na novčanim potraživanjima i za provođenje tog izvršenja.

ODGOVOR:

U članu 136. ZIP je propisana mjesna nadležnost suda za određivanje i provođenje izvršenja prema sjedištu privrednog društva. Preduzetnik odgovara za sve obaveze cjelokupnom imovinom. Odgovornost preduzetnika ne prestaje brisanjem iz registra preduzetnika. Ako je račun preduzetnika ugašen, zbog prestanka rada radnje, tražilac izvršenja može predložiti da se izvršenje provede na cjelokupnoj imovini izvršenika, tj. fizičkog lica, koji je odjavio privrednu djelatnost.

Ako se sjedište izvršenika razlikuje od prebivališta izvršenika, kao fizičkog lica, mjesna nadležnost se određuje prema sjedištu trgovačke radnje izvršenika, analogno sjedištu privrednog društva. Obaveza izvršenika je nastala iz poslovanja radnje, a ne iz ličnog odnosa izvršenika sa tražiocem izvršenja. Samostalni preduzetnik u obavljanju zanatsko – preduzetničke djelatnosti uživa isti ekonomsko – socijalni status, kao i privredno društvo.

14. PITANJE:

Da li sud može usvojiti prijedlog za izvršenje u odnosu na izvršenika nad kojim je otvoren stečajni postupak za potraživanje iz izvršne isprave (presude) kojom je utvrđena obaveza stečajnog dužnika za isplatu troškova parničnog postupka (obaveza zasnovana radnjama stečajnog upravnika- parnica iz stečaja).

ODGOVOR:

Prije stečajnih povjerioca iz stečajne mase se namiruju troškovi stečajnog postupka i dugovi stečajne mase (član 94. Zakona o stečaju). Radi se o povjeriocima stečajne mase, tj. potraživanju koja su nastala nakon otvaranja stečajnog postupka.

Dozvoljen je prijedlog za izvršenje na osnovu izvršne isprave radi namirenja troškova parničnog postupka, koji su dosuđeni tražiocu izvršenja u postupku koji je vodio protiv izvršenika, kao stečajnog dužnika, jer isti predstavljaju troškove stečajne mase.

15. PITANJE:

Sud BiH je 2016. godine u krivičnom postupku izrekao kaznu prestanka pravnog lica i kaznu oduzimanja imovine pravnom licu koje je izvršenik u izvršnom postupku. Nikad nije pokrenut postupak prinudne likvidacije pa je izvršenik i dalje upisan u registar. Kao predmet izvršenja je preostala samo jedna nepokretnost. Međutim, ista nepokretnost je obuhvaćena gore navedenom presudom Suda BiH, odnosno obuhvaćena je izrečenom kaznom oduzimanja imovine. Članom 133. stav 3. KZ BiH propisano je da se u slučaju stečajnog postupka kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, povjerioci mogu namiriti iz oduzete imovine, međutim pitanje je da li u konkretnom slučaju postupak izvršenja obustaviti te povjeriocyte uputiti da pokrenu stečajni postupak nad pravnim licem nad kojim je izrečena kazna prestanka pravnog lica i kaznu oduzimanja imovine pravnom licu.

ODGOVOR:

Krivični zakon BiH („Službeni list BiH“, broj: 3/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/23 i 47/23) je u članu 133. propisao kaznu oduzimanja imovine pravnim licima, a u članu 134. kaznu prestanka pravnog lica.

Uz kaznu prestanak pravnog lica, sud može izreći kaznu oduzimanja imovine.

Uz izrečenu kaznu prestanka pravnog lica, sud će predložiti otvaranje postupka likvidacije (stav 3).

Iz imovine pravnog lica, kojom je izrečena kazna prestanka pravnog lica, mogu se isplatiti povjerioci (stav 4. član 134. KZ BiH).

U slučaju stečajnog postupka, kao posljedica izrečene kazne oduzimanja imovine, povjerioci se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase (član 133. stav 3. KZ BiH).

Nakon pravosnažnosti presude, kojom je izrečena kazna, prestanak pravnog lica, sprovodi se postupak likvidacije, stečaja (član 5. tačka 7. Zakona o likvidacionom postupku - „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 82/2019). Likvidacioni postupak se sprovodi, ako je poslovnom subjektu pravosnažnom odlukom nadležnog suda, izrečena kazna prestanka pravnog lica, u skladu sa zakonom kojim se propisuju krivična djela i krivične sankcije. U skladu sa članom 2. navedenog zakona likvidacionim postupkom obezbjeđuje se potpuno namirenje svih povjerilaca poslovnog subjekta.

U skladu sa članom 8. stav 4. Zakona o likvidacionom postupku, prijedlog za pokretanje i otvaranje prinudnog likvidacionog postupka, iz stava 1. tačka 3. i 4. ovog zakona, podnosi sud, koji je izrekao mjeru trajne zabrane obavljanje djelatnosti, odnosno, nadležni sud koji je izrekao kaznu prestanka pravnog lica.

Odredbom člana 42. Zakona o likvidacionom postupku je propisano, u stavu 1, ako se nisu stekli uslovi za vođenje likvidacionog postupka, već su ispunjene pretpostavke za otvaranje stečajnog postupka, likvidacioni upravnik odmah, a najkasnije u roku od 15 dana od dana saznanja za ispunjenost uslova za pokretanje stečajnog postupka, podnosi prijedlog da se obustavi likvidacioni postupak i otvori stečajni postupak, nad likvidacionim dužnikom.

U konkretnom slučaju, nadležni sud je nakon pravosnažnosti presude, kazne prestanak pravnog lica i kazne oduzimanja imovine pravnom licu, trebao pokrenuti postupak likvidacije.

Tražilac izvršenja, koji je pokrenuo izvršni postupak protiv izvršenika, kome je izrečena kazna prestanak pravnog lica i oduzimanje imovine, bi mogao podnijeti prijedlog za direktno otvaranje stečajnog postupka, ako u izvršnom postupku tražilac izvršenja nije namiren sa svojim potraživanjem (član 98. stav 2. ZS).

Svaki povjerilac, koji ima pravni interes za sprovođenje stečajnog postupka može podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnog postupka (član 53. stav 2. ZS).

Nakon otvaranja stečajnog postupka, kao posljedice izrečene kazne oduzimanja imovine, svi povjerioci koji su prijavili potraživanja se mogu namiriti iz oduzete stečajne mase.

16. PITANJE:

Da li je sud u toku izvršnog postupka uvijek u obavezi prekinuti izvršni postupak protiv izvršenika kada nastupe posljedice otvaranja stečajnog postupka nad istim u skladu sa odredbom člana 378. stav 1. tačka 4. ZPP u vezi sa članom 21. i 34. ZIP-a ili se postupci izvršenja koji se vode protiv izvršenika prekidaju (bez obzira na navedene zakonske odredbe) samo ukoliko se i odnose na imovinu koja ulazi u stečajnu masu u skladu sa odredbom člana 109., 110. i 112. Zakona o stečajnom postupku?

Pojašnjenje pitanja:

U postupku izvršenja na pokretnim stvarima izvršenika sud je donio rješenje o dosudi istih tražiocu izvršenja koje je postalo pravosnažno i iste su predate u posjed tražiocu izvršenja. Nakon toga dolazi do otvaranja stečajnog postupka nad izvršenikom. Postupak izvršenja nije dovršen (nije doneseno rješenje o namirenju, potrebno je odlučiti o prigovoru trećeg lica koje je dostavilo odluku parničnog suda). Sud je prekinuo izvršni postupak zbog otvaranja stečajnog postupka na osnovu odredbi člana 378. stav 1. tačka 4. ZPP-a i člana 21. i 34. ZIP-a, da bi mogao dovršiti isti nakon uređenja označenja izvršenika (označenja izvršenika u skladu sa rješenjem o otvaranju stečaja, obavješćavanja stečajnog upravnika o istom i td.) odnosno radi daljnjeg odlučivanja o prigovoru trećeg lica i donošenja rješenja o namirenju.

Kako predmetne pokretne stvari koje su dosuđene tražiocu izvršenja po rješenju o dosudi više ne ulaze u stečajnu masu stečajnog dužnika, to nisu ispunjeni uslovi za prekid izvršnog postupka u ovoj pravnoj stvari zbog nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka nad izvršenikom obzirom da stečajni dužnik **u vrijeme otvaranja stečajnog postupka nije bio**

vlasnik predmetnih pokretnih stvari koje su dosuđene tražiocu izvršenja nakon što ih je kupio na javnom nadmetanju i nakon što su iste dosuđene po rješenju o dosudi.

ODGOVOR:

Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, u izvršnom postupku, odnose se na zabranu izvršenja, jer stečajni povjerioci ne mogu protiv stečajnog dužnika tražiti prinudno izvršenje, na dijelovima imovine koja ulazi u stečajnu masu. Postupci izvršenja koji su u toku, u vrijeme otvaranja stečajnog postupka, prekidaju se (član 112. Zakona o stečaju, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 16/16).

Iz pitanja proizlazi, da je u izvršnom postupku na pokretnim stvarima izvršenika, već donijeto rješenje o dosudi, koji je postalo pravosnažno i pokretne stvari su predate u posjed tražiocu izvršenja.

Kako je donošenjem rješenja o dosudi, kupac postao vlasnik pokretnih stvari i kako su iste predate u posjed tražiocu izvršenja, kao kupcu, onda se može zaključiti, da predmetne pokretne stvari više ne ulaze u stečajnu masu stečajnog dužnika, te nisu ispunjeni uslovi za prekid izvršnog postupka, zbog nastupanja pravnih posljedica otvaranja stečajnog postupka. Pokretne stvari koje su dosuđene u izvršnom postupku i predate tražiocu izvršenja, a nakon toga je otvoren stečajni postupak nad izvršenikom ne ulaze u stečajnu masu, tako da nema uslova da se prekida izvršni postupak.

U konkretnom slučaju, proizlazilo bi da je tražilac izvršenja, kome je dosuđena pokretna stvar u izvršnom postupku, namiren, te nema uslova za prekid izvršnog postupka. Osim navedenog, kupac u izvršnom postupku je zaštićen, shodno članu 94. ZIP i nakon što se ukine ili preinači rješenje o izvršenju, nakon sprovođenja rješenja o dosudi.

17. PITANJE:

Da li je na ročištu za namirenje izvršenik lice ovlašteno za osporavanje potraživanja, odnosno da li isti može na ročištu za namirenje osporavati tražiocu izvršenja postojanje potraživanja i njegovu visinu shodno odredbama članova 102. i 108. stav 4. ZIP-a, te ako jeste ovlašteno lice za osporavanje potraživanja da li je takvo ročište za namirenje potrebno shvatiti kao kontradiktornu raspravu na glavnoj raspravi u parničnom postupku sa izvođenjem dokaza?

Pojašnjenje pitanja:

U postupku izvršenja prodajom nekretnine izvršenika sud je održao ročište za namirenje shodno odredbi člana 108. ZIP-a kojem su prisustvovali tražilac izvršenja (kao kupac nekretnine) i zakonski založni povjerilac kao (dva) lica koja se namiruju, te izvršenik. Na ročištu za namirenje lica koja se namiruju nisu jedna drugom osopravala potraživanje, ali je izvršenik osporavao postojanje i visinu potraživanja tražioca izvršenja (nije dostavio nikakve dokaze u tom pravcu niti je iste predlagao npr.vještačenje i sl.). Tražilac izvršenja, kao lice koje se namiruje dostavilo je materijalni dokaz o visini svojih potraživanja koji je uručen prisutnima na ročištu za namirenje, te je nakon održanog ročišta sud donio rješenje o namirenju shodno odredbi člana 109. ZIP-a prema podacima iz spisa i stanja utvrđenog na navedenom ročištu.

Shodno navedenoj zakonskoj odredbi člana 108. stav 4. ZIP-a koja propisuje da se na ročištu za namirenje raspravlja o namirenju tražilaca izvršenja i drugih lica koja postavljaju zahtjev za namirenje, te odredbi člana 102. ZIP-a koja propisuje da samo lica koja se namiruju iz prodajne cijene mogu osporavati drugom takvom licu postojanje njegovog potraživanja, njegovu visinu i red namirenja, da li izvršenik (shodno navedenim zakonskim odredbama) na takvom ročištu (ročištu za namirenje) može uopšte vršiti osporavanje potraživanja tražiocu izvršenja i da li sud treba otvoriti u tom slučaju kontradiktornu raspravu shodno glavnoj raspravi u parničnom postupku sa izvođenjem dokaza?

ODGOVOR:

Namirenje tražioca izvršenja regulisano je odredbama članova 96. – 110. ZIP. Članom 97. ZIP je propisano, koja se lica namiruju iz prodajne cijene, dok je članom 102. ZIP propisano da lice koje se namiruje iz prodajne cijene može, ako to utiče na njegovo namirenje, najkasnije na ročištu za diobu, drugom takvom licu osporiti postojanje potraživanja, njegovu visinu i red namirenja.

Iz navedene odredbe proizlazi, da do osporavanja potraživanja iz prodajne cijene može doći samo između lica koja se namiruju, a koja su predviđena članom 97. ZIP. Dakle, izvršenik ne može osporavati pravo na namirenje tražiocu izvršenja, obzirom da je njegovo potraživanje utvrđeno izvršnom ispravom i da je rješenjem o izvršenju određeno provođenje izvršenja protiv izvršenika.

Ukoliko dođe do osporavanja potraživanja, od strane lica koja se namiruju, sud će uputiti lice koje je osporilo potraživanje da u određenom roku, koji ne može biti duži od 15 dana pokrene parnicu, ako odluka zavisi od sporne činjenice, osim ako svoje osporavanje ne dokazuje pravosnažnom presudom, javnom ili po zakonu ovjerenom privatnom ispravom.

Iz pitanja proizlazi, da je izvršenik osporio postojanje i visinu potraživanja tražioca izvršenja. Međutim, kako se ne može osporavati postojanje potraživanja, od strane izvršenika, već samo visina, na ročištu za diobu (član 108. ZIP), tražilac izvršenja treba dostaviti dokaze o visini svog potraživanja (glavnica, kamata i troškovi parničnog i izvršnog postupka). Ukoliko lica koja se namiruju ne dođu na ročište za diobu, njihova potraživanja će se utvrditi prema stanju koje proizlazi iz zemljišne knjige iz spisa. O namirenju tražioca izvršenja i drugih lica kojima pripada pravo na namirenje, sudija bez odlaganja, odlučuje rješenjem nakon održanog ročišta, uzimajući u obzir podatke iz spisa i zemljišne knjige i stanja utvrđenog na ročištu. Uzeće se u obzir samo ona potraživanja po kojima je rješenje o izvršenju postalo izvršno najkasnije na dan ročišta za diobu.

18. PITANJE:

Koji su razlozi koji u izvršnom postupku vode do ukidanja odluke prvostepenog suda, odnosno koje povrede postupka vode do ukidanja?

Naime iz Zakona o parničnom i Zakona o izvršnom postupku nije moguće utvrditi koje od povreda opisanih kao razlog za ukidanje odluke iz člana 227 i 227a ZPP, mogu da se primjene na izvršni postupak. U većini slučajeva izvršni sud ne provodi nikakve nove radnje niti dopunjava postupak na bilo koji način, nego po uputi Višeg suda donese novu odluku u kojoj uvaži zaključke Višeg suda u pogledu pravilnog pristupa predmetu, s obzirom da se u svojim odlukama Viši privredni sud poziva samo na član 235, stav 3 ZPP.

Ovo pitanje postavljamo samo iz razloga kako bi u narednom periodu otklonili nedostatke u svom postupanju, radi poboljšanja kvaliteta rada izvršnog odjeljenja?

ODGOVOR:

Zakonom o izvršnom postupku uređuje se postupak u kojem sudovi u Republici Srpskoj sprovede prinudno ostvarenje potraživanja, na osnovu izvršnih i vjerodostojnih isprava (u daljem tekstu: izvršni postupak), ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Odredbe Zakona o izvršnom postupku u suštini sadrže materijalne i procesne odredbe. Ovim zakonom striktno su predviđena pravila za određivanje i provođenje izvršenja. Stoga, povreda odredaba Zakona o izvršnom postupku, može biti od uticaja na pravilnost i zakonitost određivanja sprovođenja izvršenja. Određene povrede Zakona o izvršnom postupku koje se ne mogu otkloniti pred drugostepenim sudom, po žalbi, dovode do ukidanja pobijanih odluka i vraćanja predmeta na ponovno postupanje, kako bi se u konkretnom slučaju pravilno primijenile odredbe navedenog zakona i zakonito proveo postupak. Kako se radi o formalnim procedurama, pogrešna primjena odredaba Zakona o izvršnom postupku, dovodi do nezakonitog postupanja, što predstavlja žalbeni razlog, koji može dovesti do ukidanja pobijane odluke i vraćanja predmeta na ponovni postupak.

Odredbom člana 21. stav 1. ZIP je propisano, da se u izvršenom postupku na odgovarajući način, primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

Na materijalno pravne pretpostavke i posljedice sprovođenja izvršnog postupka, na odgovarajući se način, primjenjuju odredbe zakona, kojima se određuju stvarana prava, odnosno, obligacioni odnosi i drugi propisi. Imajući u vidu navedene odredbe, proizlazi da se odredbe drugih zakona primjenjuju u izvršnom postupku, samo ukoliko odredbama Zakona o izvršnom postupku nije predviđeno što drugo. Isto tako, odredbe drugih materijalno pravnih propisa (Zakon o stvarnim pravima, ZOO i dr.), se na odgovarajući način primjenjuju. Pogrešna primjena navedenih odredbi, može dovesti do pogrešne primjene materijalnog prava, koja utiče na pravilnost i zakonitost pobijane odluke prvostepenog suda. Ukoliko se radi o neotklonjivim nedostacima, drugostepeni sud će povodom žalbe ukinuti pobijano rješenje i vratiti prvostepenom sudu predmet na ponovni postupak ili dalji postupak, kako bi se pravilno primijenile odredbe materijalnog i procesnog zakona.

Pobijana odluka prvostepenog suda će se ukinuti ukoliko ne zadovoljava standard obrazloženja, iz člana 191. tačka 4. ZPP, koji se supsidijarno primjenjuje u izvršenom postupku. U konkretnom slučaju, radi se o nedostatku odlučnih razloga za donošenje pobijane odluke, te se takva odluka ne može ispitati u žalbenom postupku. Odlučivanje o žalbi, u izvršnom postupku, zasniva se na odredbi člana 235. ZPP, a u vezi sa članom 21. ZIP. U postupku po žalbi, protiv rješenja, shodno će se primjenjivati odredbe, koje važe za žalbu protiv presude, osim odredaba o održavanju rasprave, pred drugostepenim sudom (član 236).

19. PITANJE:

Prilikom sprovođenja postupka izvršenja prodajom nepokretnosti imamo dilemu u pogledu mogućnosti provođenja izvršenja prodajom nepokretnosti u društvenoj svojini na kojima izvršenik ima upisano samo pravo korištenja?

Vrhovni sud Republike Srpske, u predmetu broj 85 0 I 053087 21 Spp 2 od 19.04.2021. godine, je zauzeo pravni stav i riješio sporno pravno pitanje da se izvršenje može sprovesti

popisom, procjenom i prodajom nepokretnosti radi namirenja potraživanja tražioca izvršenja kada je na nekretnini, upisanoj u javnoj evidenciji stvarnih prava na nekretninama, izvršenik upisan kao nosilac prava raspolaganja. U pravnom stavu Vrhovnog suda Republike Srpske je izneseno pravno shvatanje da se u pogledu stvarnih prava pravo raspolaganje izjednačava sa pravom svojine ako su ta prava upisana u zemljišne knjige ili u drugi javni registar nekretnina, kako navodite u odluci.

Nepokretnost je upisana kao društvena svojina, a izvršenik ima uknjiženo pravo korišćenja. Predmetna kuća nije upisana u zemljišnim knjigama, i izvršenik nema pravo suvlasništva na istoj, nego suposjed. Daljim provođenjem izvršenja prodajom ove nepokretnosti, predmet prodaje bi bila društvena svojina na kojoj izvršenik ima pravo korišćenja i posjeda?

Da li je moguća prodaja u izvršnom postupku nekretnina, za koje postoje zemljišne knjige, u kojima se te nekretnine vode kao društvena svojina, a izvršenici imaju pravo korišćenja, ili posjeda, a ne pravo raspolaganja.

ODGOVOR:

Na postavljeno pitanje u većem dijelu dat je odgovor na aktuelna pitanja iz prakse privrednih sudova Republike Srpske, u 2023. godini, pod rednim brojem 10, s tim, što se daje slijedeća dopuna:

Izvršenje radi ostvarenja novčanog potraživanja, tražioca izvršenja, se može provesti jedino na nepokretnosti, koja je u svojini izvršenika. Predmet izvršenja može biti samo nekretnina, kao cjelina, a ne pojedini dijelovi te nekretnine. Pojam nekretnine temelji se na način jedinstva nekretnine. Nekretnine čine zemljište i sve ono što je sa njom trajno spojeno.

Uz prijedlog za izvršenje na nepokretnosti, tražilac izvršenja je dužan podnijeti izvod iz zemljišne knjige, kao dokaz, o tome da je nepokretnost upisana kao svojina izvršenika (član 70. stav 1. ZIP). U svim onim slučajevima, kada je pravo vlasništva na nekretnini, upisano u zemljišnu knjigu na drugo lice, a ne izvršenika, prijedlogu se može udovoljiti, samo, ako tražilac izvršenja podnese ispravu koja je podobna za upis. Ako je pravo na nepokretnosti (na koje je predloženo izvršenje) upisano u zemljišnoj knjizi na drugo lice, a ne na izvršenika, prijedlogu se može udovoljiti samo, ako su po utvrđivanju izvršenikove imovine, u skladu sa članom 37. ZIP, ispunjeni uslovi za promjenu zemljišno knjižnog stanja (član 70. stav 2. ZIP).

Kada se radi o nekretninama, koje su upisane kao društvena svojina, a na kojima postoje prava izvedene iz društvenog vlasništva (pravo upravljanja, korišćenja, raspolaganja), potrebno je imati u vidu da li je došlo do transformacije, odnosno, pretvaranja društvenog vlasništva, odnosno, prava upravljanja, korišćenja i raspolaganja u pravo svojine. Pravo raspolaganja, za potrebe izvršenog postupka, treba tretirati kao pravo vlasništva i na takvim nekretninama je moguće izvršenje. Kada se radi o pravu vlasništva, na gradskom građevinskom zemljištu, vlasnik zgrade postaje vlasnikom zemljišta, ispod zgrade i na zemljištu koje služi zgradi. Uspostavljeno pravno jedinstvo, kao upis promjene prava korišćenja koje nije provedeno ne predstavlja smetnju za izvršenje. Promjena je nastupila ex lege. Na izgrađeno gradsko zemljište koje nije prevedeno svojoj namjeni i koje je u posjedu ranijeg vlasnika, bivši vlasnik može tražiti brisanje državnog vlasništva i upis privatnog (član 95. ZGZ). Izvršenje se moglo provesti na zgradi, koja je sagrađena na zemljištu na društvenoj svojini, koje je dato na trajno korišćenje. Kupac nekretnine

u izvršnom postupku je stupao u prava, koja je imao izvršenik, odnosno, nije mogao imati veći obim prava, nego što je imao izvršenik. Ako je na parceli, koja je u zemljišnoj knjizi upisana, kao društvena svojina, sagrađena zgrada, predmet izvršenja može biti predmetna zgrada i zemljište pod zgradom, koje je prostornim planom ili planom parcelacije utvrđeno da služi za redovno upotrebu zgrade. Ovo proizlazi iz Zakona o građevinskom zemljištu Republike Srpske (član 39).

Članom 113. ZIP je propisan postupak izvršenja, kada nepokretnost nije upisana u zemljišne knjige. U svim slučajevima u kojima nepokretnost, koja je predmet izvršenja nije upisana u zemljišne knjige, zbog toga što one nisu osnovane ili iz bilo kojeg drugog razloga, tražilac izvršenja će uz prijedlog za izvršenje dostaviti odgovarajući dokaz o vlasništvu izvršenika. Ako to nije moguće tražilac izvršenja će od suda zatražiti dostavu dokaza, u skladu sa članom 37. ZIP, odnosno, tražilac izvršenja će u prijedlogu za izvršenje naznačiti mjesto na kome se nepokretnost nalaze, granicu i površinu. Sud će donijeti rješenje o izvršenju i zastaće sa izvršenjem do okončanja postupka upisa nepokretnosti u ZK, ukoliko takav upis nije u suprotnosti sa zakonom. Postupak izvršenja će se nastaviti nakon što se nepokretnost upiše u ZK.

Ako bi upis u ZK bio u suprotnosti sa zakonom (nemogućnost uspostavljanja ZK) sud će obaviti pljenidbeni popis nepokretnosti i na ročište za pljenidbeni popis pozvati stranke i lica sa čijim nepokretnostima graniči nepokretnost koja se treba upisati. O ročištu se vodi zapisnik, koji se objavljuje na OTS. Oglas o objavljenom pljenidbenom popisu sud objavljuje u Službenom glasniku RS i dva dnevna lista. Oglasom se pozivaju sva zainteresovana lica da pismeno i usmeno obavijeste sud o razlozima zbog kojih se izvršenje ne može provesti na toj nepokretnosti. Treba napomenuti da bespravna gradnja nije smetanja da se na sagrađenom objektu sprovede prinudno izvršenje. Okolnost da se radi o bespravnoj gradnji, ima se cijeniti kao jedna od činjenica koja se uzima u obzir za procjenu tržišne vrijednosti, jer kupovina bespravno podignutog objekta na dražbi ne stavlja kupca u bolji položaj od onog u kome je bio dužnik kao bespravni graditelj.

20. PITANJE:

Dostavljam vam pitanje za seminar na temu Aktuelna praksa privrednih sudova iz oblasti izvršnog postupka u prilogu kog je upit upućen sudu od strane MUP koji je i bio povod ovom pitanju:

Primjena odredbe člana 44 Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima („Službeni glasnik RS”, br. 57/16, 110/16, 58/19, 82/19, 18/22, 55/23, 48/24) u izvršnom postupku.

Imajući u vidu vaš odgovor sa prošlogodišnjeg seminara (pitanje broj 8) da je sud u izvršnom postupku ovlašten da podnese zahtjev MUP da raspiše potragu za vozilima koja su predmet izvršnog postupka u skladu sa odredbom člana 40, stav 4, tačka 4) Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima, kao i vaš zaključak da je u tom slučaju policija u obavezi da postupi u skladu sa odredbom člana 44 Zakona o policiji i unutrašnjim poslovima, kod činjenice da se policija obraća sudu sa zahtjevom da im se odredi pravni osnov za postupanje i da im se da uputa kako dalje da postupe sa pronađenim vozilima, pitanje je koji je pravni osnov za oduzimanje vozila u ovim slučajevima, odnosno kojim zakonom je dato ovlaštenje sudu u izvršnom postupku da zahtjeva oduzimanje vozila.

ODGOVOR:

Odgovor na postavljeno pitanje dat je u Aktuelnoj praksi privrednih sudova iz 2023. godine, sa dodatnim pojašnjenjem.

Odredbom člana 44. stav 3. ZIP propisano je, da u toku postupka izvršenja predviđenog ovim zakonom, policija je dužna da pruži sudskom izvršiocu svu pomoć neophodnu za provođenje izvršenja. Sudski izvršilac može po potrebi naložiti i upotrebu sile prema licu koje ometa izvršenje. Pri postupanju policije, po nalogu sudskog izvršioca, na odgovarajući se način primjenjuju propisi o unutrašnjim poslovima, odnosno, sudskoj policiji (stav 4). U slučaju nepostupanja policije po zahtjevu sudskog izvršioca za pružanje pomoći u sprovođenju rješenja, sud je dužan o tome obavijestiti Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, putem Ministarstva pravde. Iz navedenih odredbi proizlazi, da je policija dužna da po nalogu suda sprovede mjere i upotrijebi sredstva prinude potrebna radi izvršenja radnje zbog koje se preduzimaju. Oduzimanje i prodaja vozila izvršenika je jedna od zakonom predviđenih načina izvršenja, radi naplate novčanog potraživanja i provodi se po pravilima predviđenim za izvršenje na pokretnim stvarima.

Ukoliko se vozilo ne pronađe kod izvršenika, a utvrđeno je da je registrovano kod nadležnog organa, sud preko MUP-a može zatražiti potragu, odnosno, odjavu za vozilom. Kada policiji navedeno vozilo pronađe, obavezno je da ga isključi iz saobraćaja i obavijesti sud gdje se vozilo nalazi. Tada sud ima mogućnost da sprovede izvršenje na vozilu, tako što će izvršiti popis, procjenu i prodaju vozila radi namirenja. Popisane stvari se u pravilu ostavljaju na čuvanje izvršeniku, ali mogu i tražiocu izvršenja ili trećem licu. Izvršeniku se zabranjuje da raspolaže sa popisanim stvarima, bez naloga suda, pod prijetnjom novčane kazne. Kako sud ne može neposredno primijeniti silu, neophodno se ukazala potreba u izvršnom postupku za asistenciju policije, radi oduzimanja motornog vozila izvršenika. Ako ne bi postojala mogućnost za pružanje pomoći od strane policije, po zahtjevu suda, izvršenje sudske odluke bi bilo uzaludno i vodilo bi pravnoj nesigurnosti.

III UPIS U REGISTAR

21. PITANJE:

Da li skupština akcionara javnog preduzeća (Komunalo), može sama poništiti svoju odluku kojom je odlučeno o imenovanju članova nadzornog odbora (nakon što je u međuvremenu, po prijavi kandidata koji nije izabran, utvrđeno da imenovani kandidati nisu ispunjavali uslove konkursa, odnosno uz prijavu nisu dostavili kompletnu dokumentaciju, pa prijava nije mogla ni biti razmatrana)? Ili se ta odluka može pobijati samo putem suda u smislu odredbe člana 293. Zakona o privrednim društvima?

ODGOVOR:

Članom 5. stav 1. tačka đ) Zakona o javnim preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 75/04 i 78/11), propisano je da je skupština javnog preduzeća nadležna da imenuje i razrješava nadzorni odbor.

Članom 6. istog zakona propisano je da prilikom nominovanja kandidata za izbor članova nadzornog odbora, organ nadležan za izbor postupa u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima.

U skladu sa gore navedenim skupština javnog preduzeća razrješava nadzorni odbor, iz čega dalje proizilazi da se ovde ne primjenjuje odredba člana 293. Zakona o privrednim društvima.

Pored navedenog ukazuje se na presudu ovog suda broj: 57 0 Mals 134613 24 Pž od 20.02.2024. godine, te u nastavku teksta se daje dio obrazloženja iz presude:

„Zakon o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS“, broj 75/04) je u članu 5. propisao da skupština društva imenuje i razrješava nadzorni odbor. Članom 6. je rečeno da prilikom imenovanja članova nadzornog odbora organ nadležan za izbor, a to je skupština, postupa u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima. Nadzor nad sprovođenjem zakona o javnim preduzećima vrši resorno ministarstvo. Prigovor na izbor članova nadzornog odbora u skladu sa navedenim zakonom podnosi se Ombudusmenu.

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe da se utvrditi da se izbor članova nadzornog odbora, kao i njihovo razrješenje vrši u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, te te odluke donosi gradonačelnik Grada Banjaluka uz saglasnost skupštine Grada Banjaluka u okviru svojih javnih ovlaštenja.

Odredbom člana 33. Zakona o sudovima RS („Službeni glasnik RS“, broj 37/12 i 100/17), propisano je u kojim sporovima je stvarno nadležan privredni sud.

U konkretnom slučaju se ne radi o sporu koji je proistekao iz primjene Zakona o privrednim društvima.

Radi se o sporu za poništenje odluka skupštine javnog preduzeća koje su donesene u okviru obavljanja javnih ovlaštenja skupštine i skupštine Grada.

Zakon o opštem upravnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 13/02, 87/07, 50/10 i 66/18) u članu 1. stav 2. je propisao da su po ovom zakonu dužna da postupaju i privredna društva i ustanove i druge organizacije u vršenju javnih ovlaštenja koja su im povjerena zakonom odnosno kad obavljaju druge poslove iz stava 1. ove zakonske odredbe.

Kako se nadzorni odbor imenuje, dakle radi se o imenovanim licima u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, to je i u slučaju razrješenja imenovanog člana nadzornog odbora nadležan da o zakonitosti odlučuje sud u upravnom postupku.

Po ocjeni ovoga suda, a u skladu sa odredbom člana 17. ZPP radi se o tužbi u upravnom sporu po kojoj je nadležan da odlučuje kao prvostepeni sud Okružni sud u Banjaluci – upravno odjeljenje, te je iz navedenih razloga odlučeno kao u izreci ovoga rješenja.“

22. PITANJE:

Tužilac, kao strano fizičko lice i tuženi kao domaće pravno lice su članovi Društva (d.o.o.), tužilac sa 36,46% udjela, a tuženi sa 63,54% udjela.

Prethodnih godina tuženi je izgubio interesovanje za finkcionisanje Društva, pa tako nije bilo moguće održati skupštinu Društva, niti donijeti niti jednu odluku koja je od ključne važnosti za Društvo, a sve imajući u vidu da je tuženi vlasnik 63,54% udjela u Društvu, te da je nezainteresovan za funkcionisanje samog Društva čime onemogućava poslovanje Društva, zbog čega postoji realna opasnost od prestanka Društva.

Da li tužilac, kao član društva sa 36,46 % udjela u Društvu, može tužbom tražiti da sud donese odluku o isključenju tuženog iz Društva, te da sud naloži registru privrednih subjekata da izvrši brisanje tuženog kao člana društva, a cjelokupan udio tuženog da prenese na društvo?

ODGOVOR:

Članom 171. Zakona o privrednim društvima propisano je da članu društva sa ograničenom odgovornošću prestaje svojstvo člana društva:

- a) smrću,
- b) prestankom pravnog lica,
- v) istupanjem (povlačenjem) u skladu sa osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva,
- g) istupanjem (povlačenjem) uz povredu osnivačkog akta ili ugovora članova društva,
- d) istupanjem (povlačenjem) u skladu sa sudskom odlukom,
- đ) isključenjem u skladu sa sudskom odlukom,**
- e) isključenjem u skladu sa osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva,
- ž) prenosom udjela drugom licu i
- z) u slučaju drugih događaja određenih osnivačkim aktom ili ugovorom članova društva koji vode prestanku svojstva člana društva.

Članom 175g, istog zakona, propisano je: Društvo može tužbom koju podnosi nadležnom sudu zahtijevati isključenje člana društva iz razloga određenih osnivačkim aktom ili iz drugih opravdanih razloga, a obavezno ako član društva: a) namjerno ili grubom nepažnjom prouzrokuje štetu društvu, b) ne izvršava dužnosti prema društvu propisane ovim zakonom ili osnivačkim aktom, v) svojim radnjama ili propuštanjem, protivno osnivačkom aktu, zakonu ili dobrim poslovnim običajima, sprečava ili u značajnoj mjeri otežava poslovanje društva. (stav 1); Skupština društva običnom većinom broja glasova iz člana 139. st. 1. i 3. ovog zakona donosi odluku o podnošenju tužbe iz stava 1. ovog člana, osim ako je osnivačkim aktom određen veći broj glasova. (stav 2); Ako na zahtjev člana koji posjeduje udio, koji predstavlja najmanje 5% osnovnog kapitala društva, skupština u roku od dva mjeseca od dana podnošenja zahtjeva ne odluči o zahtjevu za podnošenje tužbe iz stava 1. ovog člana ili odbije zahtjev ili se tužba ne podnese u roku od 30 dana od dana donošenja odluke o podnošenju tužbe, član koji je podnio zahtjev ima pravo da, u naknadnom roku od 30 dana, podnese tužbu sudu u svoje ime, a za račun društva. (stav 3); Na zahtjev društva sud može odrediti privremenu mjeru suspenzije prava glasa člana društva čije se isključenje traži, kao i drugih prava tog člana društva ili privremenu mjeru uvođenja prinudne uprave u društvo, ako nađe da je to nužno i opravdano radi sprečavanja nastanka štete za društvo. (stav 4); Osnivačkim aktom ne može se unaprijed isključiti pravo društva da podnese tužbu za isključenje člana društva, niti pravo isključenog člana društva na naknadu vrijednosti udjela. (stav 5); Tužba za isključenje člana društva može se podnijeti u roku od šest mjeseci od dana saznanja za razlog za isključenje, a najkasnije u roku od pet godina od nastanka razloga za isključenje. (stav 6); Isključenjem člana društva udio tog člana društva postaje sopstveni udio društva. (stav 7).

U ovoj situaciji tužilac bi trebao prikupiti, odnosno predložiti u toku postupka dokaze o neaktivnosti tuženog, kao npr. zapisnike o pokušajima sazivanja skupštine, kao i svu dokumentaciju koja pokazuje da tuženi nije učestvovao u poslovanju ili donošenju odluka koje su od vitalnog značaja za Društvo i kako je ova neaktivnost uticala na poslovanje društva. Tužilac bi trebao dokazati konkretne posljedice koje su nastale usljed nemogućnosti održavanja skupštine i donošenja odluka, uključujući finansijske gubitke, gubitak klijenata, odnosno druge gubitke koje su od značaja za društvo.

Posljedice prestanka člana društva propisane su odredbama člana 175. ZPD.

23. PITANJE:

Da li akcionarska društva nastala u postupku svojinske transformacije u smislu odredbe člana 442. Zakona o privrednim društvima, koja imaju samo statut kao obavezni opšti akt (a nemaju osnivački akt), prilikom podnošenja prijave za upis izmjene podataka u registru poslovnih subjekata, su dužna priložiti prečišćeni tekst statuta u smislu odredbe člana 331. Zakona o privrednim društvima, te ukoliko jesu da li je u toj situaciji pored prečišćenog teksta notarski potvrđenog, potrebno dostaviti i izmjene i dopune statuta i u kojoj formi tj. da li i one trebaju biti notarski potvrđene?

ODGOVOR:

Odredbom Člana 442. Zakona o privrednim društvima („Službeni glasnik RS“ broj 127/08, 58/09, 100/11, 67/13 i 17/23 – dalje ZPD) propisano je stupanjem na snagu ovog zakona postojeća privredna društva i drugi oblici povezivanja i organizovanja za obavljanje privredne djelatnosti nastavljaju da rade na način i pod uslovima pod kojima su upisani u registar poslovnih subjekata (stav 1); Privredna društva i drugi oblici povezivanja i organizovanja za obavljanje privredne djelatnosti dužni su da svoju pravnu formu, organe, akcionare i članove, osnovni kapital, akcije i udjele, poslovno ime, memorandume, poslovne jedinice sa određenim ovlašćenjima u pravnom prometu, kao i svoje opšte akte, usklade sa odredbama ovog zakona do 30. juna 2012. godine, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno (stav 2); Postojeća privredna društva nastala u postupku svojinske transformacije koja nemaju osnivački akt zadržavaju statut kao obavezni opšti akt i obavezu usklađivanja sa ovim zakonom vrše odgovarajućim izmjenama statuta, s tim da izmjene statuta moraju biti notarski potvrđene (stav 3); Ako postojeća privredna društva organizovana u formi društva s ograničenom odgovornošću ili akcionarskog društva zadrže tu pravnu formu, nisu dužna da u postupku usklađivanja sa odredbama ovog zakona uz prijavu za prevođenje u registar poslovnih subjekata podnose dokaz o ispunjenju uslova u pogledu novčanog dijela osnovnog kapitala utvrđenog ovim zakonom (stav 4); Postojeća privredna društva i drugi oblici povezivanja i organizovanja za obavljanje privredne djelatnosti koji ne postupe na način i u roku iz st. 2. do 4. ovog člana, prestaju da postoje nakon sprovedenog postupka likvidacije o trošku subjekta likvidacije, koji po službenoj dužnosti pokreće sud radi brisanja iz registra poslovnih subjekata (stav 5).

Za akcionarska društva je propisana obaveza usklađivanja osnivačkog akta, odnosno statuta (za društva koja nemaju osnivački akt) sa izmjenama Zakona o privrednim društvima.

Izmjena statuta mora da prati sve što je propisano u odredbi člana 442. stav 2. ZPD odnosno promjene koje se odnose na formu, organe, akcionare, osnovni kapital, akcije, poslovno ime i odredbe koje se odnose na poslovne jedinice ako ih imaju. Propisano je da izmjena statuta mora biti notarski potvrđena.

Društvo koje vrši izmjenu, odnosno usklađivanje sa zakonom ima mogućnost da donese samo izmjenu statuta, ali ga ne sprečava da napravi prečišćeni tekst odnosno donese novi statut, koji naravno mora biti notarski potvrđen i koji mora da sadrži odredbe u skladu sa izmjenama ZPD (zbog čega se i vrši usklađivanje akata privrednih društava sa novim izmjenama zakona). Najbitnije da je statut donesen na zakonit način, od nadležnog organa i u propisanoj većini.

24. PITANJE:

Kako postupiti sa poslovnim subjektom u situaciji kada je pravosnažnom sudskom odlukom registru naloženo brisanje lica ovlaštenog za zastupanje upisanog u svojstvu direktora, a društvo istovremeno nema upisanog zamjenika direktora, čime je poslovni subjekat ostao bez jednog od obaveznih elementa, a imajući u vidu da je poslovni subjekat uskladio svoju organizaciju i akte sa važećim propisom tako da nisu ispunjeni uslovi da se nad poslovnim subjektom pokrene postupak likvidacije po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 79. Zakona o registraciji poslovnih subjekata?

ODGOVOR:

Odredbom Člana 52. stav 5. Zakonu o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 67/13, 15/16 i 84/19) propisano je da se uz prijavu za upis promjene lica ovlaštenog za zastupanje subjekta upisa prilaže se odluka nadležnog organa subjekta upisa kojom je jedno lice razriješeno, odnosno kojom tom licu prestaje pravo zastupanja, a drugo lice imenovano odnosno ovlašteno za zastupanje, kao i obim ovlaštenja tog lica, ovjeren potpis tog lica, te izjava direktora ili vršioca dužnosti direktora o prihvatanju dužnosti.

Pitanje se odnosi na izvršenje pravosnažne sudske odluke, na način da se iz sudskog registra vrši brisanje lica ovlaštenog za zastupanje, a u situaciji kada nema odluke o upisu novog direktora odnosno lica ovlaštenog za zastupanje.

Nije sporno da svako lice ima pravo na pravičnu i javnu raspravu i zaštitu svojih prava što je propisano i odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima. To znači da direktor društva može da traži da mu se utvrđujućom tužbom utvrdi prestanak prava i obaveza obavljanja poslova direktora odnosno lica ovlaštenog za zastupanje privrednog društva.

Na ovo je ukazao i Ustavni sud Bosne i Hercegovine u svojoj odluci u predmetu broj: AP-4430/19, objavljenoj u „Službenom glasniku BiH“, broj 39/21.

Ustavni suda BiH je ukazao na činjenicu da su se privredni sudovi (prvostepeni i drugostepeni) kod obrazlaganja svojih zaključaka i odluka pozvali na odredbu člana 162. Zakona o privrednim društvima kojom su propisani uslovi pod kojima se, između ostalih, direktor društva sa ograničenom odgovornošću može razriješiti funkcije, s tim da razrješenje vrši skupština društva, kao i na odredbu člana 52. stav 5. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u RS prema kojem se, između ostalog, uz prijavu za upis promjene lica ovlaštenog za zastupanje subjekta upisa prilaže odluka nadležnog organa subjekta upisa kojom je jedno lice razriješeno, a drugo lice imenovano.

Ustavni sud je ukazao na odredbe članova 161. i 317. Zakona o privrednim društvima kojima je regulisano pitanje ostavke, između ostalih, i direktora društva s ograničenom odgovornošću. Naime, iz navedenih odredbi proizlazi da direktor, kao i članovi upravnog i izvršnog odbora društva, ima pravo dati pismenu ostavku u svakom trenutku, da ostavka važi od dana davanja i da mu za ostavku nije potrebna saglasnost organa društva. Ustavni sud je ukazao na odredbu člana 152. stav 2. istog zakona prema kojoj direktor svoja ovlaštenja može prenijeti na drugo lice ako osnivačkim aktom nije drugačije određeno.“

Po mišljenju ovog suda, prvostepeni sud bi svakako u glavnu knjigu morao upisati zabilježbu sudske odluke kojom je utvrđen prestanak prava i obaveza obavljanja poslova direktora

određenom licu. Pored toga prvostepeni sud bi morao naložiti predlagачu da donese novu odluku o izboru lica ovlaštenog za zastupanje, kako društvo ne bi ostalo bez upisanog direktora. U situaciji kada društvo ima više osnivača postoji mogućnost da se donese odluka o izboru novog direktora, a problem nastaje kod jednočlanog društva koji iz nekih razloga neće da postupi u skladu sa zakonskim odredbama, čije posljedice može snositi samo društvo. Razriješeni direktor bez obzira što ne može biti brisan iz sudskog registra ima određenu zaštitu i samom zabilježbom sudske odluke o njegovom razrešenju (u odnosu na treća lica – poresku upravu i druge organe).

25. PITANJE:

Zakonom o sudskim taksama propisan je postupak utvrđivanja i naplate sudske takse, a Taksenom tarifom je u Glavi V – upis u sudski registar, utvrđeno za koje radnje i u kojem iznosu se naplaćuje sudska taksa.

Kako je izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama dodat Tarifni broj 20a. kojim je regulisano pitanje upisa u sudski registar privrednih društava postavila se dilema oko naplate upisa promjena kod poslovnih jedinica subjekata upisa.

Tačkom 1. Tarifnog broja 20a. propisano je da se za rješenje o upisu promjene podataka privrednog društva i drugog subjekta upisa, kao i dijelova privrednog društva i drugog subjekta upisa plaća taksa u iznosu od 135,00 KM po jednom upisu.

Tačkom 5. istog Tarifnog broja propisano je da ako se jednim podneskom traži više upisa, plaća se taksa za svaki upis posebno.

Smatramo da je za svaku promjenu podataka koja je vidljiva i donosi se u vidu rješenja, a na osnovu podnesene prijave za promjenu podataka, bez obzira da li se radi o privrednom društvu ili drugom subjektu upisa, kao i dijelovima privrednog društva i drugog subjekta upisa, potrebno naplatiti taksu propisanu tačkom 1. Tarifnog broja 20a., u iznosu od 135,00 KM, a da se taksa po Tarifnom broju 21. plaća u iznosu od 40,00 KM za sve upise koji su traženi jednim podneskom, odnosno prijavom.

Dilema se pojavila zbog činjenice da su stranke ukazale da se kod nekih sudova sve promjene kod poslovne jedinice tretiraju kao jedan upis, bez obzira na broj promjena, a što smatramo da nije u skladu sa Taksenom tarifom, pa predlažemo da se zauzme stav u pogledu ovog pitanja i ovo smatra i pitanjem za savjetovanje privrednih sudova.

ODGOVOR:

Zakonom o sudskim taksama („Službeni glasnik RS“ broj 73/08, 49/09, 67/13, 63/14, 66/18 i 67/20) propisan je postupak utvrđivanja i naplate sudske takse, a Taksenom tarifom je u Glavi V – upis u sudski registar, utvrđeno za koje radnje i u kojem iznosu se naplaćuje sudska taksa.

Izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama („Službeni glasnik RS“ broj 67/20) dodat je Tarifni broj 20a., a tačkom 1. tog Tarifnog broja propisano je da se za rješenje o upisu promjene podataka privrednog društva i drugog subjekta upisa, kao i dijelova privrednog društva i drugog subjekta upisa plaća taksa u iznosu od 135,00 KM po jednom upisu.

Tačkom 5. istog Tarifnog broja propisano je da ako se jednim podneskom traži više upisa, plaća se taksa za svaki upis posebno.

Ako se jednom prijavom traži više upisa u sudski registar bez obzira da li se radi o privrednom društvu ili drugom subjektu upisa, kao i dijelovima privrednog društva i drugog subjekta upisa, potrebno je naplatiti taksu propisanu tačkom 1. Tarifnog broja 20a., u iznosu od 135,00 KM, za svaki upis posebno.

Taksa po Tarifnom broju 21. plaća se za dostavljanje upisanih podataka u „Službenom glasniku RS“ u iznosu od 50,00 KM za objavljivanje podataka čije je upisivanje traženo jednim podneskom, dakle samo jedna taksa.

Pored navedenog ukazujemo, da je odgovor na ovo pitanje i ranije dostavljen od strane ovog suda svim sudijama okružnih privrednih sudova Republike Srpske, putem elektronske pošte, dana 17.07.2024. godine.

26. PITANJE:

Na sastanku sa notarima održanom u prostorijama Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu od strane notara je istaknuto da je postojala praksa postupanja notara da im se od strane APIF-a dostavi skenirani zaključak, te da oni isti fizički preuzmu tek kada dostavljaju dopunu. Dalje je istaknuto da im je u zadnje vrijeme od strane službenika APIF-a sugerisano da moraju prekinuti ovu praksu i da im se ne mogu dostavljati skenirane isprave. Sud konkretno u svom postupanju nije ulazio u praksu postupanja APIF-a kao odvojene institucije, istaknuto je da je radnicima APIF-a prethodno sugerisano da moraju ažurno dostavljati dokumentaciju, u rokovima i na način utvrđen Zakonom o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, te da ne smiju držati zaključke kod sebe u vremenskom intervalu koji je veći od zakonom dozvoljenog, iz razloga što to utiče na zakonito postupanje i ukupnu efikasnost u rješavanju predmeta.

Pitanje.

Na koji način vršiti efikasnu kontrolu nad postupanjem radnika APIF-a u pogledu dostave sudskih pismena, pošto je riječ o potpuno odvojenoj, samostalnoj instituciji, nad čijim postupanjem sud nema diskreciono pravo kontrole?

ODGOVOR:

Članom 2. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 67/2013, 15/2016 i 84/2019)d) definisan je jednošalterski sistem kao sistem pružanja usluga koje vrši Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge (u daljem tekstu: Agencija), podnosiocima prijave na jednoj fizičkoj ili virtuelnoj lokaciji u postupku registracije kod nadležnog registarskog suda, u postupku dobijanja jedinstvenog identifikacionog broja kod nadležnog poreskog organa, te u postupku razvrstavanja subjekata upisa po djelatnostima kod Agencije, a ako je moguće i ostalih vrsta registracije kod Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine; matični broj (u daljem tekstu: MB) je jedinstvena identifikaciona numerička oznaka koja se koristi kao stalna oznaka subjekta upisa u Registru i kod povezivanja podataka o poslovnim subjektima sadržanih u drugim registrima i evidencijama, a dodjeljuje ga Agencija (tačka m).

Istim zakonom definisana je uloga APIF-a kod postupka registracije od momenta prijema prijave, odnosno pokretanja postupka registracije, dostavljanja akata i drugih radnji. Zakonom je propisano da Agencija prijavu u pisanom obliku sa dostavljenim dokumentima dostavlja odmah

i bez odgađanja nadležnom registarskom sudu i nadležnom poreskom organu, pismenim i elektronskim putem na odlučivanje (član 9. Zakona).

U skladu sa odredbom članom 14. nadležni registarski sud odluke donesene u postupku registracije dostavlja podnosiocu prijave putem Agencije ili elektronskim putem (stav 1.); Agencija je dužna, odmah i bez odlaganja, odluke iz stava 1. ovog člana dostaviti podnosiocu prijave (stav 2).

Dakle, uloga Agencije u postupku registracije poslovnih subjekata je određena zakonom i isti su dužni postupati u skladu sa zakonskim odredbama, a sve u cilju poštovanja načela ekonomičnosti i hitnosti kod upisa promjena u sudski registar. Na nezakonita djelovanja Agencije mogu ukazati sami podnosioci prijave koji direktno i kontaktiraju sa Agencijom. Tačno je da sud nema nikakve nadležnosti u smislu nadzora ovog organa, ali samo ukazivanje na uočene probleme i od strane suda bi doprinijelo otklanjanju istih.

27. PITANJE

Dostava pismena putem punomoćnika. Na sastanku sa notarima održanom u prostorijama Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu od strane notara je istaknuto da notari imaju problem ukoliko prijavu potpisuje notar, ali je fizički dostavlja neko od lica zaposlenih u kancelariji (vozač, referent...). APIF nije htio zaprimiti ovakve Prijave, odnosno tražio je punomoć za donosioca dokumentacije.

Pitanje: Da li punomoć datu notaru, u kojoj nije izričito precizirano da ovlaštenja imaju i zaposlenici kancelarije imenom i prezimenom prihvatiti u slučaju da dokumentaciju predaje zaposlenik?

ODGOVOR:

Odredbom člana 6. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, propisano je da se postupak registracije pokreće podnošenjem prijave Agenciji ili njenim organizacionim jedinicama, nezavisno od sjedišta subjekta upisa. (stav 1); Prijava se podnosi na propisanom obrascu i uz prijavu se prilažu propisani dokumenti u originalu, ovjerenom prepisu ili ovjerenoj foto-kopiji (stav 2); U postupku elektronske registracije e-prijava podnosi se na elektronskom obrascu prijave za registraciju, kroz JIS, unutar kreiranog korisničkog naloga na elektronskom portalu za registraciju poslovnih subjekata (stav 3); Podnosilac prijave u postupku elektronske registracije elektronskim putem popunjava sve podatke u e-prijavi, koji su potrebni za registraciju poslovnog subjekta. (stav 4); Po završetku popunjavanja e-prijave, podnosilac prijave u postupku elektronske registracije potpisuje obrazac kvalifikovanim elektronskim potpisom, a ako je podnosilac prijave u postupku elektronske registracije pravno lice, pored potpisa lica ovlašćenog za zastupanje na obrazac se stavlja i kvalifikovani elektronski pečat pravnog lica (stav 5); Uz e-prijavu iz stava 3. ovog člana, podnosilac prijave u postupku elektronske registracije prilaže dokumente u formi elektronskog dokumenta propisane ovim zakonom i dokaz o uplati takse za registraciju (stav 6); Izuzetno od stava 6. ovog člana podnosilac prijave u postupku elektronske registracije nema obavezu dostavljanja dokumenata, kada za potrebe dokazivanja ispunjenosti uslova za registraciju, registarski organ može elektronskim putem koristiti podatke iz odgovarajućih registara drugih nadležnih organa, o čemu se podnosilac prijave obavještava putem JIS-a (stav 7); Potpisivanjem prijave podnosilac prijave daje izjavu da odgovara za tačnost unijetih podataka u prijavi za registraciju (stav 8); Ako je dokument podnesen na stranom jeziku, prilaže se i prevod tog dokumenta od ovlašćenog sudskog tumača (stav 9); Strane javne isprave ne podliježu nadovjeri, pod uslovom reciprociteta (stav 10).

Odredbom člana 7. stav 1. istog zakona propisano je da se prijava podnosi Agenciji neposredno, poštom ili elektronskim putem.

Odredbom člana 58. Zakona o notarskoj službi u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 28/2021) propisano je da ukoliko su stranke ugovorom ili po drugoj notarskoj ispravi ovlastile notara da može u ime njih izvršiti određene radnje, takve radnje će notar izvršiti u granicama ovlašćenja iz notarske isprave, bez izdavanja posebne punomoći.

Dakle, podnosilac prijave potpisivanjem iste daje izjavu da odgovara za tačnost unijetih podataka u prijavi za registraciju. Ako je prijavu potpisao notar po osnovu punomoći, u skladu sa navedenim zakonskim odredbama isti odgovara za tačnost unijetih podataka. Ako je prijavu podnijelo zaposleno lice iz notarske kancelarije, nema nikakve smetanje da istu i preda nadležnoj Agenciji, obzirom da je Agencija po zakonu dužna samo da zaprimi prijavu, a ista ne ispituje sadržaj prijave.

Smatramo da nije potrebno davati posebnu punomoć notaru kojom bi se ovlastilo zaposleno lice iz kancelarije samo za predaju prijave Agenciji.

28. PITANJE

Na sastanku sa notarima održanom u prostorijama Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu od strane notara je istaknuto da notari imaju praksu sa sudovima u F BiH – u po kojoj im se dozvoljava da nakon odbijanja ili odbacivanja prijave u potpunosti izuzmu dokumentaciju koja je korištena u predmetu, te takvu dokumentaciju koriste kod novog upisa. Od strane Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu je istaknuto da postoje provedbeni propisi koji nalažu sudu da čuva arhivsku građu u okviru predmeta u kome se postupa, te da se dozvoljava izuzimanje dokumentacije na revers radi kopiranja, ali ne i potpuno izuzimanje.

Pitanje: Da li dozvoliti potpuno izuzimanje dokumentacije u slučaju odbijanja ili odbacivanja prijave?

ODGOVOR:

Sud treba da postupiti u skladu sa propisima koji regulišu čuvanje arhivske građe na način i pod uslovima kako je to zakonom ili drugim podzakonskim aktom propisano. U slučaju postojanja posebnih akata suda koji se tiču čuvanja arhivske građe, sud bi bio u obavezi da postupa u skladu sa tim aktima (pravilnik ili drugi važeći akt suda).

S druge strane, postoje i opravdani razlozi da se strankama omogući vraćanje dokumentacije, posebno originalne i ovjerene, odnosno potvrđene od strane notara (koje su javne isprave), radi omogućavanja upotrebe istih za neki drugi postupak, a da se u sudu ostavi kopija tih akata, sa naznakom da su originali predati strankama. Ovo sve da bi se omogućilo strankama da sa što manje troškova izvrše određene obaveze.

29. PITANJE

Pitanje Skupštine akcionarskih društava, notar izuzev osnivačke samo potvrđuje zaključke koje mu predoči predsjednik skupštine.

Primjećeno je da notari u praksi uglavnom samo potvrđuje zaključke skupština akcionarskih društava (izuzev osnivačke), što je u skladu sa Zakonom o privrednim društvima, ali može izazvati pravnu nesigurnost u praksi. Naime, notar u ovom slučaju ne vodi zapisnik sa skupštine društva, ne utvrđuje prisutne, glasanje, diskusiju i drugo. U ovom slučaju postoji mogućnost manipulacije odlukama i postojanja pravne nesigurnosti u bitnim pitanjima za funkcionisanje AD – a.

Pitanje:

Postoji li mogućnost uticati na zakonodavca da se izmjene odredbe Zakona o privrednim društvima RS u dijelu koji se odnosi na održavanje skupštine akcionarskih društava.

ODGOVOR:

Odredbom člana 292. stav 7. Zakona o privrednim društvima bilo je propisano da zapisnik skupština otvorenih akcionarskih društava čije su akcije uvrštene na službeno berzansko tržište (kotirana) vodi notar.

Izmjenama i dopunama ZPD objavljenim u Službenom glasniku Republike Srpske broj 100/2011, odredba člana 292. stav 7. je brisana, pa tako otvorena akcionarska društva nemaju obavezu da pozivaju notara na svaku sjednicu skupštine osim u slučajevima zakonom propisanim ili ako društvo želi da sjednice skupštine vodi notar kako bi imali zapisnik koji predstavlja javnu ispravu u kojoj notar obavezno navodi sve što je propisano odredbom člana 292 stav 4. ZPD i odredbama člana 86. Zakona o notarskoj službi u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 28/2021) kojim je propisan način potvrđivanja zaključaka organa pravnog lica.

Dakle, notar ne može potvrditi zaključake organa pravnog lica bilo Skupštine, bilo upravnog odbora ili drugog organa akcionarskog društva, ni odluke organa društva sa ograničenom odgovornošću, ako nije bio prisutan toj sjednici i ako nije vodio zapisnik sa te sjednice, što je decidno propisano odredbom članova 86. Zakona o notarskoj službi. Ukoliko postupi suprotno navđenim odredbama i potvrdi zaključke organa pravnog lica, a nije bio prisutan donošenju istih, notar čini težu povredu službene dužnosti propisanu odredbom člana 105. stav 3. tačka 27. Zakona o notarskoj službi za koju mu se može izreći disciplinska mjera novčane kazne od 5000 – 20.000 KM ili odzimanje prava na obavljanje službe notara, kako to propisuje odredba člana 100. stav 2. istog zakona.

Iz naprijed navdenog se vidi da je upravo radi pravne sigurnosti i sprečavanja sudskih sporova propisana stroga procedura potvrđivanja zaključaka organa pravnog lica, koju vrši notar, kao garant pravne sigurnosti (zbog čega su notari i uvedeni u pravni sistem), a propisna je i povećana odgovornost notara kako bi se izbjegla mogućnost manipulacije odlukama i postojanja pravne nesigurnosti u bitnim pitanjima za funkcionisanje akcionarskih društava.

Ukoliko, sud izražava sumnju da notar nije prisustvovao sjednici skupštine ili nekog drugog organa pravnog lica, a da je pri tome potvrdio odluke organa pravnog lica, sud bi tada trebao zatražiti da mu poslovni subjekt dostavi zapisnik koji je vodio notar sa sjednice skupštine ili sjednice nekog drugog organa kako bi utvrdio da je u tom zapisniku sadržana odluka, koju je notar potvrdio. Ukoliko nema zapisnika sa sjednice organa pravnog lica, koga je notar sačinio, ili u zapisniku nije sadržana ta odluka, sud neće prihvatiti potvrdu notara, a istovremeno može podnijeti disciplinsku prijavu protiv tog notara.

30. PITANJE

Sud upisuje djelatnosti na osnovu Uredbe o klasifikaciji djelatnosti RS. U okviru Uredbe postoje djelatnosti koje se mogu obavljati isključivo u okviru pojedinih oblika organizovanja, kao i djelatnosti za čije je obavljanje neophodna prethodna saglasnost nadležnog organa. U okviru radne grupe za provođenje Zakona o registraciji poslovnih subjekata na nivou BiH, prije 10 – tak godina, usaglašene su djelatnosti za koje je neophodna saglasnost i djelatnosti koje se mogu obavljati isključivo u okviru pojedinih oblika organizovanja. Neophodno je ažurirati listu djelatnosti dozvoljenih za upis.

Pitanje: Postoji li mogućnost organizovanja višednevnog seminara na kome bi se usaglasili stavovi u pogledu djelatnosti dozvoljenih za upis?

ODGOVOR:

Djelatnosti se upisuju na osnovu Uredbe o klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, broj 8/14). Navedenom uredbom propisuje se sadržaj klasifikacije djelatnosti u Republici Srpskoj, koja je usklađena sa propisima o klasifikaciji djelatnosti donesenim na nivou Bosne i Hercegovine.

Zavisno od vrste djelatnosti, pojedinim materijalnim propisima je propisano da je za prethodni upis određenih djelatnosti potrebno odobrenje nadležnog organa ili je propisano da nakon upisa određene djelatnosti društvo treba da pribavi prethodnu saglasnost nadležnog organa prije nego što počne obavljati djelatnost.

Za sudije registra svakako bi bilo korisno da postoji spisak djelatnosti za koje su potrebne prethodne saglasnosti prije upisa u sudski registar.

Poželjno bi bilo formirati radnu grupu koja bi u skladu sa propisima Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj i drugim materijalnim propisima sačinila listu djelatnosti za koje je potrebna prethodna saglasnost ili djelatnosti koje se mogu obavljati samo kroz određeni oblik organizovanja, što bi svakako pomoglo u radu suda, a postoji i mogućnost da se i kroz Uredbu o klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske ubace odredbe koje bi označavale specifične djelatnosti o kojima je ovde riječ.

Slazemo se da je potrebno ažurirati listu djelatnosti koja je sačinjena u skladu Zakonom o registraciji poslovnih subjekata na nivou Bosne i Hercegovine.

IV STEČAJ

31. PITANJE:

Kako postupiti u slučaju kada podnosilac prijedloga za pokretanje stečajnog postupka po pozivu suda ne uplati predujam u iznosu koji odredi sud za pokriće troškova prethodnog postupka u smislu odredbe člana 55. Zakona o stečaju, a prijedlog nema drugih nedostataka ili su isti otklonjeni po nalogu suda, odnosno da li se na tu situaciju shodno može primijeniti odredba člana 53. stav 10. i 11. Zakona o stečaju.

ODGOVOR:

Odgovor na postavljeno pitanje dat je u Aktuelnoj praksi privrednih sudova iz 2019. godine, strana 39.

32. PITANJE:

U postupcima proisteklim iz stečaja da li je pravilno tumačiti odredbu člana 90. stav 1 Zakona o stečaju, tako da sva potraživanja koja nisu dospjela do dana otvaranja stečajnog postupka smatraju se dospjelim potraživanjima, kako pravnog prednika stečajnog dužnika prema njegovim dužnicima, tako i obratno ili se ta odredba odnosi samo na potraživanja stečajnih povjerilaca prema stečajnom dužniku?

Naime, ovaj sud je bio stava da se smatraju dospjelim potraživanja i od stečajnog dužnika i stečajnog dužnika prema povjeriocima.

ODGOVOR:

Pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka nastupaju danom objavljivanja oglasa o otvaranju stečajnog postupka na oglasnoj tabli suda. Pravne posljedice o otvaranju stečajnog postupka nastupaju po samom zakonu. Otvaranje stečajnog postupka izaziva posljedice na potraživanja prema stečajnom dužniku. Nedospjela potraživanja stečajnih povjerilaca, po sili zakona, dospijevaju od momenta otvaranja stečajnog postupka. Ova pravna posljedica nastupa bez obzira na razloge, zbog kojih je odloženo izvršenje obaveze stečajnog dužnika, kao i bez obzira na to, da li je dospelost ustanovljena ugovorom, zakonom ili sudskom odlukom.

Pravila o zakonskom dospjeću se primjenjuju samo na potraživanja prema stečajnom dužniku, ali ne i na nedospjela potraživanja stečajnih dužnika prema trećim licima.

Stečajni upravnik će u takvoj situaciji ostvarivati prava prema trećim licima, u skladu sa sadržinom prava, tj. po dospjeću. Ova potraživanja se ne modifikuju otvaranju stečaja.

Članom 90. Zakona o stečaju nije predviđeno, da danom pokretanja stečajnog postupka dospijevaju i sva potraživanja stečajnog dužnika prema svojim dužnicima, pa nema osnova da se potraživanja stečajnog dužnika smatraju dospjelim, danom pokretanja stečajnog postupka, već se dospelost istih cijeni u skladu sa obligacijom koja je izvor njihovog nastanka.

Dospelost potraživanja u odnosu na stečajnog dužnika, ne može da dovede do dospelosti potraživanja prema trećim licima (npr. jemce ili solidarne dužnike).

Treća lica i dalje odgovaraju nepromijenjeno. Otvaranju stečajnog postupka nad jednim sudužnikom ne može da izazove ubrzano namirenje, u odnosu na ostale sudužnike.

Nenovčana potraživanja stečajnih povjerilaca prema stečajnom dužniku se prijavljuju u novčanoj protivvrijednosti.

V SUDSKE TAKSE

33. PITANJE:

Tarifom broj 17, stav 3. je regulisano da za žalbu protiv odluke o stečajnom ili likvidacionom postupku plaća se taksa u iznosu od 1% od vrijednosti potraživanja, s tim da ne može biti manja od 100,00 KM niti veća od 10.000,00 KM.

Pitanje je da li se visina ove takse odnosi samo na izjavljene žalbe na rješenje o otvaranju i zaključenju stečajnog ili likvidacionog postupka ili se na isti način određuju i taksa stečajnih povjerilaca koji su izjavili žalbu na rješenje kojim se odbacuje prijava potraživanja, rješenje kojim se odbija prijedlog za razrješenje dužnosti stečajnog upravnika itd.?

ODGOVOR:

Tarifnim brojem 17 taksene Tarife, koja je sastavni dio Zakona o sudskim taksama propisane su sudske takse u postupku stečaja likvidacije, za prijedlog za otvaranje stečaja ili likvidacije, za prijavu povjerioca u postupku stečaja, za žalbu protiv odluke u stečaju ili likvidacionom postupku (1% od vrijednosti potraživanja, ali ne manje od 50,00 niti više od 10.000,00 KM).

Ako se rješenjem odbije prijedlog za otvaranje stečaja likvidacije, predlagač ima pravo žalbe, na koju mora platiti sudsku taksu. Ako se zaključi, odnosno, obustavi stečajni postupak, protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba od strane stečajnog povjerioca, shodno članu 200. ZS, te je povjerilac dužan platiti sudsku taksu na ove odluke.

Ako sud odbije, odnosno, odbaci prijedlog za otvaranje stečajnog postupka, podnosilac prijedloga može izjaviti žalbu drugostepenom sudu u roku od 8 dana od dana dostavljanja rješenja. Taksa se plaća na žalbu protiv ovog rješenja, shodno Tarifnom broju 17. stav 3. taksene Tarife.

Protiv odluke kojom se odbacuje prijava potraživanja, stečajni povjerilac može izjaviti žalbu i dužna je platiti sudsku taksu na žalbu.

VI MJENICA

34. PITANJE:

Da li je sud uvijek u obavezi i u kojoj fazi postupka utvrditi na čemu je isključivo zasnovano potraživanje tužioca, da li na mjenici ili na ugovoru o kreditu?

Pojašnjenje pitanja: U situacijama u kojima je postupak pokrenut podnošenjem prijedloga za izvršenje na temelju mjenice pa po prigovoru bude upućen na parnicu, da li parnični sud odmah traži uređenje tužbe i izjašnjenje tužitelja da li svoje potraživanje zasniva na mjenici ili na ugovoru o kreditu, ili na pripremnom ročištu traži takvo izjašnjenje tužitelja,

ili sam o toj činjenici izvodi zaključak na temelju prijedloga dokaza i da li u tom slučaju znači da ukoliko tužilac predlaže izvođenje dokaza čitanjem ugovora o kreditu koji su obezbjeđeni izdavanjem mjenice, sud može zaključiti da se to potraživanje zasniva na ugovoru o kreditu i da li u tom slučaju uopšte ima obavezu odgovarati na prigovore iz izvršnog postupka (a prigovor se sada smatra odgovorom na tužbu) koji se tiču valjanosti mjenice, kada mjenica više nije isključivi osnov na kom je potraživanje tužitelja zasnovano i presudom obavezuje tuženog bez obzira na sadržaj i potpunost mjenice?

ODGOVOR:

Primjenom člana 53. ZPP potrebno je da parnični sud pozove tužioca da uredi tužbu prije održavanja pripremnog ročišta. Tužilac bi trebao odrediti tužbeni zahtjev i navode/dokaze u skladu s tim. Iz toga bi sudu trebalo biti jasno da li tužilac ostaje pri mjeničnom sporu (naplati potraživanja iz mjenice) ili traži naplatu potraživanja iz osnovnog posla zbog kojeg je mjenica izdana.

Sud je vezan tužbenim zahtjevom i zavisno od toga utvrđivaće potrebne činjenice - da li je potraživanje tužioca zasnovano na mjenici ili na ugovoru o kreditu, kao i dokaze u tom pravcu. Ove činjenice će se utvrđivati najkasnije do okončanja ročišta za glavnu raspravu.

Kad se pravni osnov temelji na ugovoru o kreditu, nema potrebe odgovarati na prigovore u pogledu mjenice, jer se ne radi o mjeničnom sporu.

VII MATERIJALNO PRAVO

35. PITANJE:

Koje rokove primijeniti na istaknuti prigovor zastare u postupku povodom zaštite autorskog prava, da li se na ista primjenjuje opšti zastarni rok?

ODGOVOR:

Prema odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima u slučaju povrede prava iz tog zakona, važe opšta pravila o naknadi štete i odgovornosti za štetu. U skladu sa odredbama Zakona o obligacionim odnosima, a u vezi sa članom 157. Zakona o autorskom i srodnim pravima ("Službeni glasnik BiH", br. 63/2010), kod prigovora zastare u postupku zaštite autorskih prava, primjenjuje se rok iz odredbe člana 376. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989 i "Službeni glasnik Republike Srpske", br. 17/1993, 3/1996, 37/2001 - dr. zakon, 39/2003 i 74/2004).

VIII BEČKA KONVENCIJA

36. Kada je sud u obavezi da primijeni Bečku konvenciju?

ODGOVOR:

Konferencija UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe održana u Beču od 10. marta do 11. aprila 1980. godine prihvatila je Konvenciju UN o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe poznatu kao Bečka konvencija. Jugoslavija je ratifikovala ovu Konvenciju 27.03.1985. godine. U Jugoslaviji i u još 10 zemalja Konvencija je stupila na snagu 1988. godine. Konvenciji su prethodile dvije Haške konvencije (ULIF i ULFIS).

Bečka konvencija se smatra opštim pravom međunarodne prodaje u Evropi jer su u okviru Evropske unije skoro sve države pristupile ratifikaciji ovog dokumenta.

Konvencija je donijeta u svrhu:

- ublažavanja teškoća koje se javljaju kad je ugovor sklopljen između prodavca i kupca stvari sa sjedištem u različitim državama i pružanja savremenog pravila za međunarodnu prodaju,
- smanjenja potrebe iznalaženja prava po kojem će se ugovor prosuđivati i izbjegavanje primjene kolizionih pravila.

Bečka konvencija se prema svom čl. 1 primjenjuje na ugovore o prodaji zaključene između strana koje imaju svoje mjesto poslovanja u različitim državama, ako su te države potpisnice Konvencije (čl. 1 (1)(a) Bečke konvencije) ili ako pravila međunarodnog privatnog prava upućuju na pravo države potpisnice (čl. 1 (1)(b) Bečke konvencije). U Službenom listu SFRJ govori se o „sjedištu“ strana u različitim državama, što je pogrešan prevod termina „place of business“ koji je korišten u čl. 1. Bečke konvencije. S obzirom da je jedan od preduslova za primjenu Bečke konvencije postojanje elementa inostranosti, jasno je da je potrebno da se sudovi paralelno bave i pitanjima primjene Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u posebnim odnosima (ZRSZ).

Ako se utvrdi da stranke nisu ugovorile primjenu mjerodavnog prava, pa ukoliko se radi o ugovoru o prodaji robe zaključenog između strana (pravnih lica) koje imaju svoja sjedišta na teritorijama različitih država, imala bi se primijeniti Konvencija ujedinjenih nacija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe - Bečka konvencija, naravno ako stranke nisu izričito isključile primjenu te konvencije.